

LEPESEK

A FENNTARTHATÓSÁG FELÉ

26. évfolyam 1. szám (82)

2021. /I.

*Gazdaságfilozófiától
a projektekig, tudományos
cikkektől a szakmai hírekig*

POST-CORONANOMICS

LESZ-E FENNTARTHATÓ GAZDASÁG A VÍRUS UTÁN?

ETV - ÚJ RENDSZER A KÖRNYEZETI
TECHNOLÓGIÁK TELJESÍTMÉNYÉNEK
HITELESÍTÉSÉRE

TELJES GÖZZEL HÁTRA?
KILÁBALÁS A
KORONAVÍRUSBÓL

fenntartható gazdaság
követ

TARTALOM

TUDOMÁNYOS ÉS SZAKMAI ROVATOK

HUMÁNÖKONÓMIA

- 4 Teljes gőzzel hátra?
Kilábalás a koronaválságból
- 7 A koronavírus okozta válság más környezeti
kockázatok tükrében

BOLDOGSÁG-GAZDA[G]SÁG

- 9 Fenntartható megújulás a turizmusban

VÁLLALATI ESETEK

- 12 Sharing economy: Volt. Van.
De meddig lesz?

HUMÁNÖKONÓMIA

- 15 A görbék hatalma

KÖVET HÍREK

- 17 KÖVET 25 Program Jubileumi Díjátadó
Ünnepség és Konferencia
- 18 A KÖVET 25 Program díjazott szervezetei és
intézkedései
- 19 Post-pandemic economy, avagy elmélkedés a
vírushelyzet utáni gazdaság „mibenlétéről”
- 20 „Passzold vissza, Tesó!”
- 22 Karbonlábnyom-számítás és
szemléletformálás Magyarország egyik
legzöldebb egyetemén, a Szegedi
Tudományegyetemen

ÖKOTECHNOLÓGIA

- 24 ETV – Új rendszer a környezeti technológiák
teljesítményének hitelesítésére
- 25 Az Európai Parlament kiáll a javításhoz való
jog mellett

SZEMLE

- 26 David Attenborough: A Life on Our Planet

KÖVET HÍREK

- 27 Új KÖVET-tag
Eurocircuits Nyomtatott Áramkör Gyártó Kft.
- 27 Új KÖVET-munkatársak

A GÖRBÉK HATALMA

Nagyon szeretem a görbéket, grafikonokat. A Gauss-görbébe [harang-görbe] egyenesen „beleszerelmesedtem”. Sok mindent megmagyaráz, az emberek IQ szerinti megoszlásától a fenntarthatóságig. Ugyanakkor megértem a középkori ember viszolygását is a görbétől, ezen keresztül az elvont tudományoktól, elméletektől. Zsigeri érzés, nemcsak az egyszerű ember viszolygása azoktól a „sem mire sem jó” tudományoktól, amelyekről csak „deáku” lehet értekezni. Hisz’ mire jó egy elmélet?

Én hiszek az elméletekben.¹ Persze csak az igaziakban. Az elméletek hatalmas magyarázó erejük, de meg is kötnek. Ha érthető elméletet, egyfajta trendvonalat tudunk illeszteni a valóság látszólag véletlenszerű tényei mögé, hajlamosak vagyunk az ebből kilógó tényeket, tapasztalati adatokat elhanyagolni, kivételnek, angol műszóval outlier-nek tekinteni. De még nagyobb veszély, ha olyan elméletet látunk a valóság mögé, amely teljességgel fals.²

Lássuk hát, mit mondanak az elméleti görbék a vírus utáni gazdaságról! Sokan latolgatják e kérdést, laikusok, politikusok és makroökonómusok, az Economist c. lap³ már frappáns nevet is talált a pandémia elmúltával létrejövő gazdasági rendnek: post-coronamomics. A nagy kérdés, hogy visszaáll-e a gazdaság a II. világháború óta gyakorlatilag töretlen növekedési pályára, avagy az exponenciálisnak látszó növekedési trend⁴ folytatódik-e. Más szavakkal: rossz vagy jó értelemben reziliens a mai gazdasági rend? Ha visszanyeri régi alakját, az a legtöbb régi vágású

hatalmi és szellemi vezető számára jó hír, a világ sorsáért aggó, új gondolkodású többség számára rossz. Ezen tematikus számunkban a fenti témát járjuk körül. Olvashatunk interjút a karbonlábnyom-számításról, talán először találkozhatunk egy EU-határozattal, mely kiáll az otthonjavíthatóság joga mellett, megismerkedhetünk a KÖVET új munkatársaival. Saját „görbe” gondolataim folytatása pedig a 15. oldalon.

Prof. Dr. Tóth Gergely / KÖVET Egyesület

Hivatkozások

- 1 A Kurt Lewinnek tulajdonított mondás szerint „nincs gyakorlatiasabb egy jó elméletnél!” (in: Tolman 1996)
- 2 Nem hittem, de nagy megdöbbenéssel tapasztaltam, hogy napjainkban is vannak olyan honfitársaink, akik nemcsak hogy hisznek a világunkat a Föld alól irányító gyilkemberekben, vagy örök fiatalságuk zálogaként gyerekvért ivó amerikai hatalmasokban, hanem egyenesen ilyen összeesküvés-elméletek köré építik világnézetüket.
- 3 The Economist podcast: 2020-11-30.
- 4 A hamar klasszikussá vált cikk címét idézve: The Great Acceleration [Steffen, 2015].

IMPRESSZUM

Lépések a fenntarthatóság felé – Hibrid lektorált tudományos folyóirat és szakmai magazin **A Lépések a fenntarthatóság felé** c. szaklap évente négyszer jelenik meg a KÖVET Egyesület szerkesztésében. Előfizetésben terjeszti a KÖVET Egyesület. Előfizethető a www.kovet.hu internetes oldalon, a +36-20-246-9541 telefonszámon vagy az info@kovet.hu címen. Az éves előfizetés díja 5000 Ft (önköltségi ár magánszemélyeknek), illetve 10 000 Ft (támogatói ár). A szaklap KÖVET-tagok számára ingyenes.

A megjelent cikkek a szerkesztőség jóváhagyásával és a forrás megjelölésével szabadon közzétehető. A tudományos rovatokban megjelenő cikkeket a Magyar Tudományos Művek Tárában [MTMT] lektorált szakcikként regisztrálják.

A Lépések megjelenik az EBSCO Publishing adatbázisában.

A KÖVET Egyesület a Fenntartható Gazdaságért a környezettudatos és társadalmilag felelős szervezeti működést segítő nonprofit, független szervezet, amely az INEM, a GRI és a Global Footprint Network nemzetközi hálózatának tagja. H-1062 Budapest, Aradi u. 63. +36-20-246-9541 | info@kovet.hu | www.kovet.hu | Facebook/kovetegyesulet

Kiadó: KÖVET Egyesület a Fenntartható Gazdaságért

Alapító főszerkesztő: Prof. dr. Tóth Gergely

Felelős szerkesztő: Biró Imola

Tudományos rovatok vezetői: dr. habil. Harangozó Gábor [Ökolábnyom], dr. Hetesi Zsolt [Klímavédelem], dr. habil. Parádi-Dolgos Anett [Boldogság-gazda(g)ság], dr. Pataki György [Szemle], Prof. dr. Tóth Gergely [Humánökonómia], Prof. dr. Zilahy Gyula [Technológia]

Szerkesztőbizottság elnöke: Prof. dr. Kerekes Sándor

Titkár: Baka Éva

Szerkesztőbizottság: Prof. dr. Bod Péter Ákos, dr. Borzán Anita, dr. Csiszár-Kocsir Ágnes, Prof. dr. Csutora Mária, Prof. dr. Dusek Tamás, dr. habil. Fogarassy Csaba, dr. Fülöp Sándor, Gártner Szilvia, dr. Harangozó Gábor, dr. Hetesi Zsolt, dr. Horváth Balázs, dr. Karcagi-Kovács Andrea, Prof. dr. Kerekes Sándor, dr. Kiss Tibor, dr. Kocsis Tamás, dr. habil. Koltai László, dr. habil. Málovics György, dr. Mellár Tamás, dr. habil. Milics Gábor, dr. habil. Papp-Váry Árpád, dr. Pataki György, dr. Solt Katalin, dr. Szabó Dániel Róbert, dr. Szigeti Tamás János, Szőnyi Lídia, dr. Takács Dávid, Prof. dr. Takácsné dr. habil. György Katalin, dr. Torma András, Prof. dr. Tóth Gergely, Prof. dr. Zilahy Gyula

Olvasószerkesztő: Márta Krisztina

Tördelő: Zacsek Dóra

Címlap, layout: Zacsek Dóra

Nyomda: Folprint – A ZÖLD nyomda
A kiadványhoz újrahasznosított ofszet papírt használtak fel, amely klórszármazékok és optikai fehérítő nélkül készült.

A szaklap KÖVET-tagok számára ingyenes, régebbi számai letölthetők a KÖVET honlapjáról: www.kovet.hu/lepesek-szaklap

Megjelenik 1000 példányban
ISSN 1786-9536

A Lépések 82. lapszámának kiadása a LIFE19 GIE/PL/000784 – LIFE pro ETV projekt keretében, az Európai Unió LIFE Programjának támogatásával valósult meg.

Teljes gőzzel hátra?

Kilábalás a koronavíruságból

Szerzők: Dr. Ürge-Vorsatz Diána / a Közép-európai Egyetem, Környezettudomány és Környezetpolitika Tanszék professzora, az Éghajlatváltozási Kormányközi Testület (IPCC) alelnöke, III. munkacsoport, az Európa Akadémia tagja, a Magyar Éghajlatváltozási Tudományos Testület Alelnöke
Vaskuti Éva / KÖVET Egyesület

Manapság egyre többet olvasunk arról, hogy a Covid19 vírus által okozott pandémiát nagy részben magának köszönheti az emberiség. Még ha nem is teljes egészében mi okoztuk a járványt, akkor is elmondható, hogy a természetrombolásunk miatt egyre gyakrabban indítanak állati eredetű kórokozók járványokat, és ezek a globalizációnak köszönhetően napjainkban könnyen és gyorsan el tudnak terjedni a világban. Mindenesetre a jelenlegi világjárvány egy fontos figyelmeztetés lehet. Elmondható, hogy bizonyos szempontból most még szerencsénk volt, hiszen a Covid19 halálozási aránya viszonylag alacsony. De tudjuk, hogy évente már kb. öt új járvány indul útjára, így nem az a kérdés, hogy lesz-e, hanem az, hogy mikor lesz olyan újabb járvány, ami ráadásul ötvözi a SARS-COV2-éhez hasonló tulajdonságokat, amelyek a gyors és széles elterjedést teszik lehetővé, egy sokkal nagyobb arányú halálozást okozó tulajdonsággal, mint pl. az Ebola. Fel kell tennünk a kérdést, hogy ha nem változtatunk a természethez való viszonyunkon, akkor hosszú távon mennyire lesz életképes a civilizációnk. Felfoghatjuk ezt a járványt egy utolsó figyelmeztetésnek, ami által hatalmas új esélyt kaptunk arra, hogy az éghajlatváltozással, illetve az ember és természet viszonyával kapcsolatos problémákat rendezzük.

De miért is gyorsult fel a járványok terjedése az antropocénban?

Napjainkban a rohamosan csökkenő biodiverzitás és a változó éghajlat együttesen teszi lehetővé, hogy a zoonózis jelensége – vagyis a kórokozó állatról emberre, mint gazdaszervezetre való átterjedése – gyakrabban forduljon elő. Amint egy kórokozónak sikerül egyetlen embert megfertőznie, onnan jó esélye van arra, hogy a globalizációnak köszönhetően, nagyon rövid időintervallumon belül távoli területekre eljusson és a népességgrobbanás következtében 7,7 milliárd embert potenciálisan megfertőzhessen. De lássuk ennek a folyamatnak az elejét, vagyis a biodiverzitás csökkenését és az éghajlatváltozás problémáját. A Biodiverzitás és Ökoszisztéma-szolgáltatás Kormányközi Platform (IPBES – Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services) nemrégiben kiadott jelentése szerint az ökológiai rendszerekre egyre jobban ránehezedő emberi hatás és a fenntarthatatlan fogyasztási mintáink azok, amik növelik a pandémiák kialakulásának kockázatát. „A környezet földhasználatváltozás, mezőgazdasági terjeszkedés és intenzifikáció, a vad fajok fogyasztásából és kereskedelméből adódó kizsákmányolása tökéletesíti az élőlények, emberek, használatok és a mikro-

báik közötti egyensúlyt, és a legtöbb világjárványhoz ezek vezettek.” – idézte a jelentésből dr. Ürge-Vorsatz Diana. Azaz a kialakuló világjárványokért egyértelműen mi emberek vagyunk felelősek.

Az ember környezetére gyakorolt hatása óriási mértéket öltött. 10 000 évvel ezelőtt a szárazföldi gerincesek össztömegének súlyel-

oszlásában a vadon élő állatok 99%-ot tettek ki, míg az ember 1%-ot, napjainkban a vadon élő állatok 1%-ot, az emberek 32%-ot és az ember használati 67%-ot, mindez természetesen a fajok sokféleségének csökkenését is előidézte. Kimutatható, hogy a földhasználat és az urbanizáció az 1960-as évek óta újonnan felbukkanó betegségek 30%-áért felelős. A jégmentes szárazföldi területek kb. 16%-a maradt

Dr. Ürge-Vorsatz Diána

nagyjából érintetlen vagy kevésbé átalakított, itt a fajgazdagság is magasabb maradt. A fennmaradó 84% különböző földhasználati típusok, mint pl. városi infrastruktúra, települések, mezőgazdasági területek, legelők, erdészetek által érintett terület, és ezeken a biodiverzitást tekintve az ember magán kívül gyakorlatilag egy fajt tűr csak meg. Azonban napjainkra világossá vált, hogy ha a számunkra nem közvetlenül hasznosító fajokat kiirtjuk, az óriási problémát okozhat.

Kicsit konkrétan megnézve a kapcsolatot a biológiai sokféleség és a járványok kialakulásának felgyorsulása között, elsőként az ember és mikrobák kapcsolatát kell megvizsgálni.

Milyen szolgáltatásokat nyújtanak nekünk a mikrobák, azokon belül is a kórokozók?

A mikrobáknak rengeteget köszönhetünk az egészségünkkel kapcsolatban, a kórokozók pedig egyensúlyt biztosítanak a természetben azért, hogy meggátolják egy adott faj túlszaporodását. Az ember a számára hasznos vagy kedves fajokat elterjesztette, ellenben a károsnak ítélt vagy zavaró, idegesítő, kellemetlen fajokat visszaszorította, kipusztította, így nagyon erősen beleszólt ebbe az egyensúlyba. Egyes fajok zavartalanul túlszaporodhatnak, mások örökre eltűnnek az ember környezetátalakító hatásának következtében. Továbbá az emberi tevékenység hatására a megmaradt ökoszisztémák is feltöredezték, elaprózódtak. Mindezek együttes hatása az

volt, hogy egyes mikrobák vagy azok hordozói nagyon elszaporodtak és egyre közelebb kerültek az emberi élőhelyekhez, így egyre több lehetőségünk van ezekkel találkozni, és minden egyes továbbterjedésnél megnő a valószínűsége olyan változat, mutáció megjelenésének, ami már az embert is megbetegítheti. Továbbá a használatok révén gyakorlatilag egy hidat építettünk a természet és az emberiség közé, hiszen az összes szárazföldi gerinces kb. 2/3-a használat és ezeket nagyon nagy sűrűségben és emberekhez nagyon közel tartjuk, azaz sok a kapcsolat állatok és emberek között, így a betegségek nagyon gyorsan tudnak körükben elterjedni, majd az emberre áttérjedni. [Smil; 2011]

Meg kell továbbá említeni a klímaváltozás szerepét a járványok terjedésében, ugyanis nemcsak felgyorsítja, de plusz mechanizmusokat is ad ahhoz, hogy további kórokozók terjedhessenek át az emberre. Például az olvadó jég ismeretlen kórokozókat szabadíthat fel, vagy a klímaváltozás a különböző állatfajok [hordozók] vagy emberek olyan térségi átrendeződését idézi elő, ami azt eredményezi, hogy olyan emberi populációk kerülnek össze kórokozókkal, akiknek nincs meg az immunitásuk rá. Mindez a járványok kialakulásának valószínűségét, elterjedésének sebességét és súlyosságát is növeli.

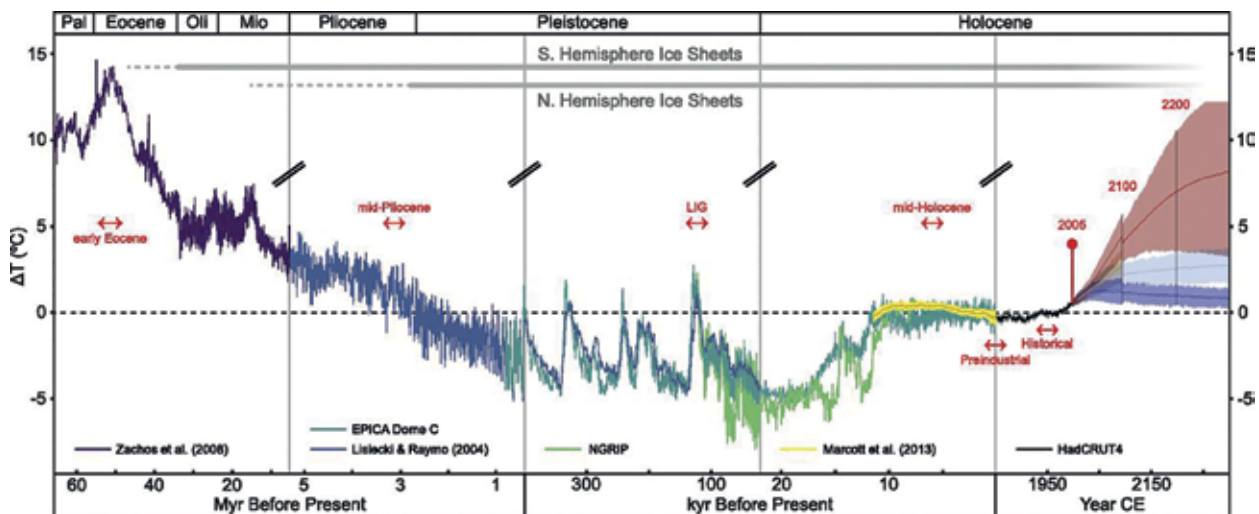
A koronavírusjárvány önmagában is óriási probléma, de az azt várhatóan követő gazdasági-társadalmi válság még nagyobb lesz, nem beszélve a klímaváltozásról, ami további emberéleteket követel. De a jelenlegi helyzet

rávilágíthat arra, hogy mennyire fontos a megelőzés.

Az elmúlt 65 millió év adatait vizsgálva látszik, hogy mezőgazdaság és civilizáció azóta létezik a Földön, amióta a hőmérséklet aránylag stabil. Azonban ebből a stabil tartományból kb. az utóbbi egy generáció alatt már kimozdítottuk a Föld hőmérsékletét. Ha megnézzük a közeljövőre vonatkozó becsléseket és összehasonlítjuk a múltbeli értékekkel, akkor azt láthatjuk, hogy olyan éghajlat, mint amit az évszázad második felére jósolnak, legutóbb 20-40 millió évvel ezelőtt volt. Azaz a század közepére már olyan tartományba kerül a hőmérséklet, ami a Homo sapiens létezése alatt sohasem volt, sőt gyorsan kimegyünk abból a tartományból is, amelyen hőmérsékleten/klímában ember-szabásúak sem léteztek a Földön. Vagyis egyetlen generáció alatt olyan folyamatok mentek végbe, amelyek több 10 millió évvel pörgették vissza a geológiai éghajlati órát, egy olyan korbá, amikor teljesen más fajok uralták a bolygót, teljesen más táplálékfajtaival, így felmerül a kérdés, hogy a mi fajunk, de legalábbis a jelenleg ismert civilizáció mennyire tud fennmaradni. Ráadásul ezt a kérdést nem geológiai időléptékben kell vizsgálnunk, hanem már a következő generációkra, vagyis a gyerekeink életére vetítve. [1. ábra]

Tegyük fel, hogy meg szeretnénk oldani az imént vázolt problémákat. A pandémia és az azzal kapcsolatos válság talán rákényszerít bennünket, hogy megtegyük, vagy felgyorsítsuk azokat a lépéseket, amelyeket amúgy is meg kell tennünk, ha meg akarjuk menteni a civil-

1. ábra: Hőmérsékleti trendek az elmúlt 65 millió évben, lehetséges geotörténeti analógiák a jövőre nézve [Burke és mtsai., 2018]

zációnkat. Mindannyian nagyon vágyunk arra, hogy újra normális legyen az életünk, de nem ugyanabba, a korábbi normálisba kell visszatérnünk, mert az a normális fenntarthatatlan volt. Nem túlzás azt állítani, hogy a koronavírus-válság történelmi lehetőséget adhat az éghajlati, környezeti válság megoldására. Amit 2020-ban a járvány kapcsán tapasztalhattunk az egy hihetetlen erős gazdasági kontrasztelekció a tisztább, alacsonyabb kibocsátású gazdaság irányába. Egyrészt a legszennyezőbb iparágak zuhantak a legtöbbször, pl. a repülés, luxushajózás. Talán most megtanuljuk, hogy nem kell mindenért hosszú repülőutakat tenni, hanem vannak olyan ügyek, amelyek megoldhatóak anélkül is. A fosszilis tüzelőanyagok iparágazata került még válságba, ugyanakkor a tiszta üzemanyagok a nyertesei voltak ennek. Kifejezetten látni például, hogy a nap- és egyéb tiszta energiák nyertesei lehetnek hosszú távon is a válságnak. A válság nélkül nagyon nehéz rávenni cégeket, hogy átváltsanak tisztább gazdasági ágakra. Eddig is tudtuk, hogy a szénről és az olajról le kell mondanunk és most ez a járványnak köszönhetően amúgy is megtörtént, ezáltal itt a hatalmas lehetőség, hogy ne ugyanabba a normálisba erőltessük vissza a gazdaságot, hanem engedjük el azokat az iparágakat, amelyekből tudjuk, hogy hamarosan amúgy is ki kell szállnunk. Ezeket az iparágakat és cégeket abban kellene segíteni, hogy egy tisztább gazdasági ágazatba lépjenek át és abban tudjanak új piacokat keresni és új módszerekkel profitot termelni. Hosszú távon alacsonyak lettek a kamatok, ami szintén kedvez a zöld befektetéseknek, mint például az energiahatékonysággal, a megújuló energiákkal kapcsolatos befektetések, amelyekben ugyan nagyobbak a beruházási költségek, de utána a nyereség termeléséhez nem szükségesek további befektetések, pl. nyersanyagok vásárlása. Az energiaárak esése és a szűkülő fosszilis ipar történelmi lehetőség a fosszilis energiahordozóknak adott még mindig tetemes támogatások kivezetésére. Még napjainkban is minden kibocsátott tonna szén-dioxidot 130 dollárral [USD] támogatunk szubvenciókon keresztül. Ez összesen 5 billió dollár, ami a globális GDP 6,5%-a! Ezeket tiszta energiahordozókra átcsoportosítva sokat tehetnénk a klímaválság kezelése érdekében. (<https://www.energypolicytracker.org/>)

A járványhoz kapcsolódóan felgyorsult a digitalizáció, amiről szintén tudtuk eddig is, hogy fontos, de sok területen halogattuk a radikálisabb áttérést. A cégek nehezen vezették be a home office-t, az egyetemek iskolák nem

nagyon léptek a digitális oktatás irányába. Nem is biztos, hogy ezek mindig a legjobb megoldások, de sok esetben előnyösek. Néhány óra vagy egy nap leforgása alatt több konferencián lehet részt venni, felszólalni, ami élőben nem lenne lehetséges, és mindehhez utazni sem kell. Át kell gondolni, hogy melyek a digitalizáció olyan előnyei, amiket most kényszerűségből használunk, de érdemes őket megtartani a jövőben is, esetleg pár kényelmetlenség vagy negatív hatás kiküszöbölésével, mérséklésével. Olyan új gazdasági tevékenységeket is lehetett találni a digitalizáció révén, amikre esetleg korábban nem volt lehetőség, mint például tanfolyamokat, képzéseket. Fontos szempont még a szabadidő hasznos eltöltése. Megtanultuk, hogy a szabadban vagy a közelebbi környezetünkben, országunkban szabadidőt tölteni is lehet nagyon jól és nem kell ehhez a világ másik felére utazni. Egyre több ember ment ki a természetbe, hogy ott töltsen el szabadidejét és maradt Magyarországon nyaralni. Mindennek eredményeképpen a városaink felépítését is újra lehet gondolni. Ha felülvizsgáljuk az egész irodakoncepciót, melynek eredményeként kevesebb irodaépületre vagy az online vásárlásoknak köszönhetően kevesebb üzlethelyiségre lesz szükség, akkor fel szabadul olyan mennyiségű városi tér, aminek kapcsán már érdemes átszervezni a városi közterületeket és azok használatát. Látjuk azt is, hogy a pandémia alatt megnőtt a kerékpárral közlekedők aránya szinte minden városban, ez azt a kérdést veti fel, hogy a közterület miért csak az autósoké? Hiszen, ha a bicikliseknek is ugyanolyan jól megtervezett, összekapcsolt és biztonságos úthálózata lenne, mint az autóutak, akkor biztos, hogy sokkal többen választanák ezt a közlekedési formát egy pandémián kívül is és ez jelentősen csökkenthetné a városi kibocsátásokat, ráadásul a dugókat és levegőszennyezést is.

Ahhoz, hogy a pandémia által létrejött lehetőségekkel éljünk, nagyon fontos lenne, hogy a hihetetlen mértékű gazdaságélénkítő forrásbevetést megvizsgáljuk a környezetre való hatása szempontjából is. Az országok a GDP-jük 5-28%-át fordítják gazdasági fellendítésre, ezzel szemben már évente a GDP 2,5%-a is elegendő lenne az éghajlati válság megoldására és még néhány százalék már a természeti válság megoldását is biztosítaná. Ezen befektetéseknek nagy része amúgy is az energiaiparba megy, a kérdés csak az, hogyan költjük el ezt a pénzt. Nem további források megszerzésére van szükség, hanem a meglévő okos elköltésére. Azonban jelenleg a

G20-ak által az energiaszektor gazdaságélénkítésére szánt összeg legnagyobb részét, 55%-ot fosszilis energiahordozókkal kapcsolatos ágazatoknak ítélték oda, ezzel szemben a zöld iparágaknak sokkal kevesebb jutott, ráadásul sokkal nehezebben tudtak ezekhez a forrásokhoz hozzájutni, mivel azok különböző feltételekhez voltak kötve. Ha megnézzük, hogy mely országok járnak elől a zöld energiaforrások támogatásában, egyelőre úgy tűnik, hogy ezek Kína, valamint Franciaország és Németország. Ezek az országok a gazdaságélénkítésre szánt közpénzek sokkal nagyobb hányadát költik megújuló energiaforrások támogatására, mint a fosszilis energiaipar konzerválására. Ha nemcsak az energetikát és a klímaváltozást nézzük, hanem általában a gazdaságélénkítő csomagok környezetbarát voltát, akkor azt látjuk, hogy sajnos az országok nagy része nem úgy költi el a közpénzeket, ahogy arra most szükség lenne.

Végül, de nem utolsósorban, a koronaválság egy hatalmas lehetőség lenne a fenntartható életmódra való váltásra is. Általában a kutatások azt igazolják, hogy mi emberek nem szeretünk magatartást, illetve életmódot váltani, annak ellenére sem, hogy rossz szokásaink negatív hatásaival tisztában vagyunk. Azt is tudjuk viszont, hogy amikor nagy élethelyzet-változásokkal szembesülünk, akkor hajlamosak vagyunk életmódunk, szokásaink megváltoztatására. Most pont egy ilyen helyzetben vagyunk és ezáltal lehetőségünk van arra, hogy valóban véghez vigyünk olyan hosszán tartó változtatásokat az életünkben, amelyek által nemcsak a saját, de a Föld környezeti állapotát is javíthatunk. Ha a járványra, mint az egyik utolsó esélyünkre gondolunk, akkor tegyük fel magunknak a kérdést, hogy mit mentünk meg a jövő generációi számára. A luxusunkat, a termékeinket, a fogyasztási cikkeinket, vagy a valódi értékeket, mint a természetet, a civilizációnkat? Mert mindkettő nem fog menni.

Hivatkozások

Pliocene and Eocene provide best analogs for near-future climates

K. D. Burke, J. W. Williams, M. A. Chandler, A. M. Haywood, D. J. Lunt, B. L. Otto-Bliesner

Proceedings of the National Academy of Sciences
Dec 2018, 115 [52] 13288-13293; DOI: 10.1073/pnas.1809600115

Smil, V. [2011], Harvesting the Biosphere: The Human Impact. Population and Development Review, 37: 613-636. <https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2011.00450.x>

adatok esetében a logisztikus görbében némi csúszást, azaz laposodást eredményezett az őszi szünet, illetve a novemberben bevezetett korlátozáscsomag, ugyanakkor a 2020 karácsonyi lazítás nem okozott látható változást. A halálzási görbe alatti terület a laposodás ellenére feltehetően nagyjából ugyanaz marad, így a modell alapján kb. 10–13 000 halott várható a járvány végén. A cikk nyomdába kerülésekor már látható, hogy a kumulatív görbében bekövetkezett az inflexió 2020. december végén, azaz a leszálló ágon vagyunk. Ebből következően hazánkban a járvány végéig, tehát kb. egy év időtartamra számolva 1000 μR , vagy 0,1 R, ami jelentős érték, a táblázat alapján gyors cselekvést kell, hogy kiváltson – mint ami a valóságban is történt⁴.

3. Csernobil hatása és a hazai kockázat

A fenti járvánnyal kapcsolatos érték, továbbá a belőle származó cselekvés akkor kap értelmet, ha megnézzük, hogy más esetben a hatóságok ugyanígy járnak, jártak-e el. Csernobil esete természetesen nem összehasonlítható a maival, hiszen más államberendezkedés és más egészségügyi korlátok voltak hazánkban 1986-ban, az összevetés mégis tanulságos. Egy átlag magyar polgárt az erőmű balesete következtében az első évben 0,2–0,4 mSv, a következő években pedig összesítve még 0,2–0,4 mSv többletsugárzás ért⁵, azaz összesen kerekítve 0,5–1 mSv [Marx, 1995]. A szakirodalom 1 mSv többletsugárzásnak 50 μR kockázatnövekedést tulajdonít [Köteles, 2002], így Magyarországon egy emberre maximálisan 50 μR többletkockázatot jelentett Csernobil, vagy másképp fogalmazva, a baleset óta eltelt kb. 35 évben összesen mintegy 500 ember halt bele a statisztikai valószínűsége alapján alapuló következményekbe, tehát évenként mintegy 15 fő⁶. A táblázat értékei itt nem kívánnak meg mást, mint monitorozást és esetleges beavatkozásokat, amelyek ekkor meg is történtek; azonban legalább egy jogos kifogás támasztható, hogy késve.

4. Az éghajlatváltozás rövid távú kockázatai

A hőhullámos napok számának növekedése volt az első közvetlen tényező, amelynél a többlethalálzásokra becslés készült hazánkban. Ezen számítások alapján a hőhullámos napok 2007–

ben 800–1000 fővel növelték meg a halálzások számát Magyarországon [Páldy-Bobvos, 2008 és 2014], amely 80–100 μR kockázatot jelent. A 2021–2050 közötti időszakra ennek a számnak 150–175%-os növekedése várható a NaTÉR stratégiai anyagának modellje alapján [NaTÉR, 2018], azaz 140–175 μR kockázatnövekedést jelent a hőhullámok hatása a közeljövőben. Ez szám szerint ugyanabba a nagyságrendbe esik, mint a csernobili baleset következményei, csak itt egyetlen év alatti kockázatnövekedésről van szó. Értékeit tekintve meghaladja a 100 μR kockázatnövekedést, amelynek a táblázat alapján már közvetlen cselekvést kell kiváltania.

Záró megjegyzések

Azt tapasztaltuk a számítások során, hogy jelenleg a koronavírus-járvány magas kockázatot jelent hazánkban, de hosszú távon az éghajlatváltozás okozta kihívások is jelentős többletkockázatként fognak jelentkezni. A járvány kapcsán meghozott járványügyi intézkedések [a gazdasági lépéseket nem érintjük] nem voltak túlzottak, más kockázatokkal összevetve sem. Érdemes különben megjegyezni, hogy 2020 tavaszán ennél sokkal kisebb, mintegy 40 μR kockázat esett hazánkra a Covid19 miatt, azaz, ha elfogadjuk, hogy már ilyen kicsiny kockázatnövekedésre az ország különféle válságintézkedéseket hozott, amelyek szükségességét nagyon kevesen vitatták, noha a kockázatelemzés miatt erre tulajdonképpen nem volt feltétlen szükség, akkor néhány fontos tanulság szűrhető le, akár az éghajlatváltozás kihívásai kapcsán is.

1. A társadalom élénken képes válaszolni viszonylag kis kockázatok megléte esetén is, ha ismert, hogy a kockázat beavatkozás nélkül megszalad [mint ahogy a járvány megszaladt Olaszországban tavasszal és egész Európában ősszel].
2. Létezik egy optimum a beavatkozások megkezdésére és nagyságrendjére, amely más országok válságkezelési gyakorlatának figyelembe vételével módosítható és alakítható. Ez a tézis alkalmazható az éghajlati adaptáció esetén is.
3. A társadalmi működés a válság előtt megszokottól hosszú ideig nem térhet el nagyobb gazdasági károk nélkül, és ezt a társadalom nem is képes tartósan elfogadni.

4. A társadalom akkor képes elfogadni a válságkezelés rá nézve szigorú lépéseit, ha a válság mibenléte és kimenetelének lehetséges súlyossága konszenzus tárgyát képezi és arra a kormányzat a helyzet súlyának megfelelően válaszol.

Az utolsó ponttal kapcsolatosan elmondható, hogy a társadalmi válasz két irány meg erősödését hozta magával. Az egyik irány a tudományba vetett bizalom növekedése, de a másik a mindent megkérdőjelező csoport felbukkanása, amely sokszor észszerűtlen, összeesküvés-elmélet szintű érvelésekben nyilvánul meg. Ez utóbbi csoport működését, a tudományos érvelés velük szembeni hatástalanságát figyelembe véve valószínűsíthető, hogy a sokkal komolyabb hatású és nagyságrendjűkre nézve is erőteljesebb lépéseket kívánó éghajlati alkalmazkodás terén sem tud megvalósulni teljes társadalmi konszenzus, noha szükséges lenne.

Hivatkozások

- 4 A közvetett demográfia hatás [más betegségek okozta halálesetek, amelyekre az egészségügyi rendszer nem tudott elegendő figyelmet fordítani, nem vállalt gyermekek a bizonytalanság miatt stb.] hatása csak később lesz becsülhető.
- 5 Az ország területén nem volt egyenletes a radioaktív kihullás.
- 6 Nem számítva pl. azokat a teherautósofőröket, akiknek a zárt zónán is keresztül kellett hajtaniuk a Szovjet-unióban végzett fuvarok során, és vélhetően a porral belélegeztek radionuklidokat.

Irodalomjegyzék

- KEREKES, S – MARJAINÉ, SZERÉNYI Zs. – KOCSIS, T. [2018]: *Sustainability, environmental economics, welfare*; Corvinus University of Budapest, Budapest, <https://doi.org/10.14267/cb.2018k05>
- KÖTELES, Gy. [2002]: *Sugáregészségtan*; Medicina Könyvkiadó, Budapest, 2002.
- MARX, Gy. [1990]: *Kockázat*. Fizikai Szemle 1990/5
- MARX, Gy. [1995]: *Atommag-közelben*; Mozaik, Szeged
- NaTÉR [2018]: *Az éghajlatváltozás népegészségügyi következményei – a lakosság sérülékenysége az éghajlatváltozás emberi egészségre gyakorolt hatásaival szemben*; MTA Közgazdasági és Regionális Kutatóközpont, 2018. Online: <https://tinyurl.com/y4wyd33w>
- OKABE Y. – SHUDO A. [2020]: *A Mathematical Model of Epidemics – A Tutorial for Students*. Mathematics 8, 1174 2020
- PÁLDY A. – BOBVOS J. [2008]: *A 2007. évi Magyarországi hőhullámok egészségi hatásainak elemzése – előzmények és tapasztalatok*. „KLÍMA-21” Füzetek 52. pp. 3–15.
- PÁLDY A. – BOBVOS J. [2014]: *Health impacts of climate change in Hungary – A review of results and possibilities to help adaption*; Central European Journal of Occupational and Environmental Medicine 20 [1–2], pp. 51–67
- VATANPOUR, S [2015]: *Can Public Health Risk Assessment Using Risk Matrices Be Misleading?* International Journal of Environmental Research and Public Health, 2015 12 [8]: 9575–88 DOI: 10.3390/ijerph120809575

Fenntartható megújulás a turizmusban

Lehetséges válaszok a koronavírus-válságra

Szerzők: Bódis Gábor / a Hungary NEXT műhely alapítója, a Budapesti Metropolitan Egyetem oktatója, gbodis@metropolitan.hu
Papp-Váry Árpád PhD habil / a Budapesti Metropolitan Egyetem dékánja, a Neumann János Egyetem [Kecskemét] Településmarketing és Geostratégia Tudásközpontjának kutatója, apappvary@metropolitan.hu

2020-ban sokszor hallhattuk a felszólítást: „Maradj otthon!” A turizmusban ez „Maradj itthon!” lett: még amikor nyáron lazítottak is a szabályokon, a legtöbben belföldi, a lakóhelyükhöz közel eső turisztikai célpontot választottak. De a „staycation” valójában nemcsak a koronavírus miatt erősödött fel, hanem a modern, felelős turizmusnak is fontos eleme. Ezzel párhuzamosan más iparági átalakulások is láthatóak: több modell született a jövő turistájának leírására, valamint arra, hogy milyennek kellene lennie a turisztikai szolgáltatásoknak az új korban. Cikkünk ezeket veszi górcső alá szemléltető példák segítségével. Mint kiderül, a turisztikai szektor esetében is a fenntartható megújulás jelentheti a hosszú távú megoldást.

Staycation: Maradj itthon!

Izgalmas kifejezés a stay és a vacation szavak kombinációja: ez a staycation [Staycation, n.d.], ami arra utal, hogy nem utazunk külföldre, vagy akár még ennél szűkebb környezetünkben sem mozdulunk ki, amikor utazási célpontot választunk. Bár azt gondolnánk, hogy a kifejezés a Covid19 korlátozások miatt született, valójában már a 2008-as gazdasági válság idején is használták, amikor sok háztartás kénytelen volt korlátozni kiadásait, így az üdülésre szánt pénzösszeget is. De a staycationt erősítette az elmúlt években a felelős turizmus is, az igény a turizmus negatív környezeti hatásainak csökkentésére. Ezek alapján a staycation fogalmát nyugodtan kibővíthetjük, és egy kategóriába vehetjük a fenntartható vagy épp a lassú turizmussal, hiszen a staycation is egyértelműen összhangban van az úgynevezett alternatív turizmussal, annak már egy évtizede tapasztalható trendjeivel. Ez a fajta kikapcsolódás arra hív bennünket, hogy éljünk a jelen pillanatban, de felelősen. Arra ösztönöz, hogy szánjunk időt a lakóhelyünkhöz közeli tájak felfedezésére, töltsünk több időt a szabadban, különösen a természetben. Ha turistafejlel belegondolunk, valójában elég sok kézzelfogható előnnyel jár a staycation:

- csökkenti az utazás megszervezésével járó stresszt: a szállás megszervezésétől kezdve a bőröndök [sok esetben később feleslegesnek bizonyuló] telepakolásáig;
- lehetővé teszi azt a fajta kulturális kikapcsolódást, amelyre egyébként soha nem jut idő, például a helyi múzeumok állandó gyűjteményeinek felfedezését;
- élénkíti a helyi gazdaságot: kihasználhatjuk, hogy helyi piacokon szerezzük be a jó minőségű gyümölcsöt és zöldséget, vagy akár szedhetünk magunk is;
- különleges, vagy szezonális kulturális rendezvényeken, sporteseményeken, kézműves kurzusokon vehetünk részt, amelyek a helyiek identitáskifejezését erősítik, nekünk pedig turistaként, maradandót nyújtanak.

Kár lenne tagadni, hogy a koronavírus felerősítette a staycationt – sőt, több ország esetében ez az egyetlen, amit lehetővé tett: hogy az ember az adott országon belül üdjöljön. De mi történik jelenleg és a közeljövőben? Olivier Henry-Biabaud [2020], a Travelsat ügyvezetője szerint három szakasz látható [1. táblázat]. Leonor Picão [2020], a Turismo de Portugal koordinációs igazgatója a következőképpen írja le a jövő turistáját, és javaslatát nyomán,

egy ezen alapuló védjegyszerződést vezetnek be Portugáliában:

- előnyben részesíti a „Tiszta és Biztonságos” címkével ellátott desztinációkat;
- elvárja a szükséges felszereléseket és a fertőtlenítési útmutatókat;
- a védjegy pedig garantálja, hogy egyéni biztonsági követelményrendszernek felelnek meg a szolgáltatók.

Norbert Kettner [2020], a Bécsi Turisztikai Bizottság igazgatója szerint van remény a gyors gyógyulásra. Annak ellenére, hogy az ágazat szinte lenullázódott pár hónap leforgása alatt, a korábbi 2025-ös célkitűzések tarthatók és hosszú távon egyértelműek: a szektort fejleszteni kell, anélkül, hogy megfélemlene a helyi emberekről, az ő szükségleteikről, továbbá a természetorientált turizmus felfedezése a végső cél. Chloe Berge [2020] újságíró így éli meg az új világot: „Turisztikai újságíróként és olyan személyként, aki mélyen törődik a bolygónk jövőjével, a légi utazás erkölcsi dilemmájával állandóan küzdök. Csökkentem utazásaim számát, és amikor utazom, olyan történetekre összpontosítok, amelyek természetvédelmi kérdésekkel függenek össze.” Érzéseit alátámasztja az a tény is például, hogy az olasz karantén alatt rögzített műholdas adatok azt mutatták,

1. táblázat: A turisztikai kereslet fő jellemzői a Covid19 megjelenésével

2020. NYÁR	2020. TÉL	2021. NYÁR
A szabadidős turisták oda utaznak, ahová lehet, túlnyomó többségük belföldön tölti a vakációt, büdzséjük limitált.	Az üzleti turisták utaznak inkább, mégpedig oda, ahová megengedhetik maguknak, vagy ahová nagyon indokolt. Költségük visszafogottabb.	A szabadidős turisták egyre inkább oda utaznak majd, ahová kedvük tartja, de hatással van már rájuk a „karak-teres” marketing.

Forrás: Henry-Biabaud [2020]

hogyan az ország északi régiójában csökkent a nitrogén-dioxid-kibocsátás, a velencei vízi utak tisztábbnak tűntek a turisták hajóforgalmának drasztikus csökkenése miatt. Bár az állatok szerelmeseinek szomorúságára, a csatornában úszkáló delfinek fotóit valójában majdnem 800 km-re innen készítették Szardínia területén.

Modellek a jövő turistájának leírására

Számos tudományos modell és kísérlet van készülőben, kezdeti publikációs szakaszban, vagy már félig kiforrott állapotban arra nézve, hogy megpróbáljuk leírni, egyszerűsíteni és rendszerbe foglalni, mit keresnek a turisták a koronavírus-járvány után. Puczkó László egészségturisztikai szakember egy szétnyitható Rubik-kocka sémájába – ahogy megnevezte a 4-ság modell munkaverziójának tekinthető rendszerbe [1. ábra] – integrálta

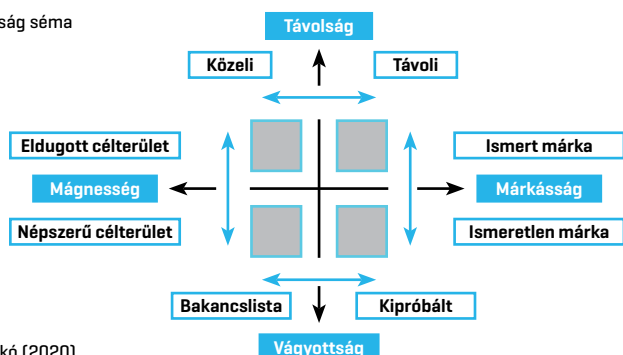
azokat a választási lehetőségeket, vagy dilemmákat, amelyek leginkább jellemeznék benünket már most, úticélunk kiválasztásakor [Puczkó, 2020]. A négy szélsőérték a következő: Távolság—Vágyottság—Mágnesség—Márkásosság. Ebben a rendszerben keressük desztinációinkat, illetve ezen tényezők motiválnak minket leginkább.

Patrik van der Duin legújabb előadásában [2020] négyféle scenárióra [2. ábra] fűzte fel az új normarendszert, kezdve a globális, folytatva az európai, majd a lokális szintekkel. Ez nem viselkedés vagy motiváció indítékú elképzelés, sokkal inkább a felelősség és a tudatosság áll az egyes szegmensek mögött, de megjelenik benne végeredményképpen a karakter, a személy, de nemcsak a turista, hanem a menedzser-szervező, vagy akár a politikai döntéshozó. Ez a karakter lehet az ún. vállalkozó típus – aki nyitott, és a lehetőségeit innovatív módon, a fenntarthatóságért dolgozva keresi a versenygazdaságban, lehet a gondoskodó típus – akinél a nyitottság mellett

már a biztonság szűkíti a mozgásteret [földrajzi értelemben is, de úgy is, hogy az adatok biztonságát határozza meg elsődleges normaként]. A következő a bizakodó típus – aki szabadabban él, ugyanakkor a lokális környezetben határozza meg cselekvéseit, a helyi erőforrásokra támaszkodva. A független típus – a biztonságot annyira előnybe helyezi, hogy egy zárt mozgásteret értelmű, ezáltal a külső történésektől nagyobb mértékben képes függetleníteni magát, ugyanakkor a belső kapcsolatrendszerét erősíti. A lényeg a nyitottság/zártság és a szabadság/biztonság dilemmáiban jelenik meg, és így a karakterek segítségével definiálja az új normákat.

E cikk egyik szerzője, Bódis Gábor, turisztikai marketing szempontból közelíti meg a témát. Eszerint a látvány, a történet és az azonosulás, amit még jobban keresnek majd a turisták. Csoportosítva az igényeket, és kibővíve e listát, egyértelműsíteni lehet a „mit keres?” meghatározást, a választék-kontraszt-meglepetés hármassával [2. táblázat].

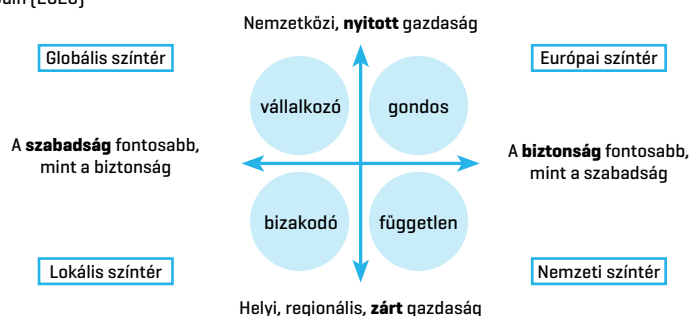
1. ábra: A 4-ság séma

Forrás: Puczkó [2020]

2. ábra: A 4-szintér séma

Forrás: Duin [2020]

vállalkozó	gondos	független	bizakodó
Globális szintér	Európai szintér	Nemzeti szintér	Lokális szintér
Innováció a fenntarthatóságért	Adat menedzsment az egészségért	Egészséges termék a szükséges munkáért	Kézművesség egy jobb életért
NORMA Jelentős az otthoni munkavégzés és az otthoni tanulás	NORMA Általánosan elfogadott és használt applikációk	NORMA Részben önfenntartó és kissé zártabb közösségek	NORMA Helyi infrastruktúra, szövetek tervezése: új élményterek

Turisztikai szolgáltatások az új korban

Ha arra keressük a választ, hogy mire van szükség a Covid19 utáni korszak turisztikai szolgáltatásainak megalapozásához, a következőt mondhatjuk:

- újfajta gondolkodásmód megteremtése;
- védekezés helyett innovatív, előremutató stratégia;
- jelentéstartalmakkal teli útvonalak kidolgozása;
- még szorosabb kapcsolat a helyi közösségekkel;
- tartós kapcsolat a stakeholderekkel az értéklánc folyamatában;
- kétszeres intenzitású marketingkommunikációs aktivitás.

A jövés-menés, a vándorlás, a felfedezés ösztönös igényét átmenetileg elvette a vírus tőlünk. Ez a válság lehetőséget adhat nekünk egy újfajta utazási gondolkodásmód mind keresleti, mind pedig kínálati oldalon történő megteremtésére.

Hiszen el sem tudjuk képzelni a világot utazás nélkül, de már tisztán látjuk, hogy ha nem változtatunk az utazás korábbi, tömeges módján, akkor nem marad bolygó, amelyet felfedezhetnénk.

A leginkább előtérbe került ökoturizmus környezetbarát mivoltának többnyire csak látszólagos ígéretén végre túllépve, az utazni vágyók

2. táblázat: A turisztikai kereslet csoportosítása

VÁLASZTÉK	KONTRASZT	MEGLEPETÉS
érzékekre hatás	titokzatosság	intimitás
látvány	történet	azonosulás
hangok, ízek, illatok, érintések	jövő, álom, ikon, inspiráció, átjutás valamin túlra	empátia, játék, cukiság, lojalitás, bevonás

Forrás: saját szerkesztés

előbb-utóbb valós és átlátható fenntarthatósági tervvel rendelkező utazásszervezőket fognak keresni. „Ha egy cég weboldalán fenntartható turisztikai csomagok szerepelnek, és a következő 12–48 hónapban arról további információkat is talál, akkor tudja, hogy jövőtudatos szolgáltatóval van dolga.” – mondja Shannon Guihan [2020], a The Travel Corporation fenntarthatóságért felelős vezetője. A TreadRight egy ellenőrző listát dolgozott ki, amely segít az utazóknak a környezetbarát gyakorlat kialakításában és a tudatosabb döntéshozatalban.

A desztinációmenedzsmenttel foglalkozó szervezetek és a turisztikai szolgáltatók egyre-másra teszik fel a kérdést, hogy a védekezés, vagy az előremutató stratégia-e a jó megoldás. A védekezési stratégia egyik leginkább bevett gyakorlata a szervezeti leépítés, ahogy azt a legtöbb ország esetében megtapasztalhattuk. A 2008–2011-es gazdasági depressziót kutató Martin-Rios és Pasamar [2018, p. 195], arra a megállapításra jutottak, hogy azok a cégek, amelyek a visszaesés ellenére előretekintő stratégiai megközelítést alkalmaztak, növelve az innovációs befektetéseiket és megtartva alkalmazottaikat, hosszú távon nagyobb pénzügyi, működési és piaci sikereket értek el, mint azok a költségorientált cégek, amelyek megkurtítva kiadásait, a létszámcsoökkentés mellett döntöttek. Ezzel együtt is azt láthatjuk, hogy a vállalkozástulajdonosok, a szállodák és vendéglátó egységek a legtöbb esetben sajnos most is a rövid távú stratégiát alkalmazzák.

Fenntartható megújulás

A jelenlegi világjárvány a prioritások megváltoztatását váltotta ki, ugyanis a kutatások azt mutatják, hogy létezik egy másik út is. Már tudományos elnevezése is van: ez az úgynevezett „fenntartható megújulás”.

A koronavírus miatti rövid távú külső veszélyekkel együtt járt a globális környezeti bizonytalanság és kiszámíthatatlanság. Az újraindulás érdekében a szállodák és az turisztikai

vállalkozások egyedülálló lehetőséggel szembesültek: fenntartható szervezeti változatokat kezdtek kidolgozni, amelyeknek célja a bizonytalanság toleranciájának növelése és a fenntartható növekedés forrásainak megteremtése. Ugyanakkor a fenntartható üzleti vállalkozás felé történő elmozdulás nem megy simán. Sok vállalkozás egyszerűen vonakodik egy új szemléletű, fenntartható gazdálkodástól. Mások számára a fenntarthatóság inkább valamiféle hosszú távú célhoz kapcsolódik, mint az egyenlőtlenség, a szegénység, a környezeti állapotromlás és az éghajlatváltozás. Praktikusán nézve viszont ezeknek a céloknak kevés köze van az üzleti tranzakciókhoz és döntésekhez, ahol a problémák egyre sürgetőbbek.

A jelenlegi világjárvány a fenntartható stratégiai alkalmazkodás és megújulás új folyamatainak forgatókönyveit hozza létre, és felrzza a tehetetlenséget azáltal, hogy a turisztikai vállalkozások alapvető kompetenciáit és képességeit módosítja vagy pótolja annak érdekében, hogy biztosítsa a túlélést. A fenntartható innovációról született legfrissebb tanulmányok azt sugallják, hogy azok a vendéglátóipari vállalatok, amelyek aktívan integrálják a fenntarthatósági innovációkat szolgáltatásaikba, elérik a tervezett növekedést azáltal, hogy még szorosabb kapcsolatot tartanak fenn a helyi közösségekkel, és tartós kapcsolatot építenek ki a stakeholderekkel az értékláncalkotás folyamatában. Persze ez azzal is jár, hogy a marketinget is még inkább meg kell erősíteni.

Az ENSZ Sustainable Development Goals [SDG] rendszerében [UN, 2015] szinte valamennyi célkitűzés kapcsolható a turizmushoz, egyszerűen csak abból a megfontolásból is, hogy a turisztikai szektor az élet valamennyi területével intenzív kölcsönhatásban van. Az alábbiakban öt olyan pontot emelünk ki, amelyek azonnal alkalmazható reakciókat alapoznak meg minden jövőbiztos pozícióra készülő turisztikai vállalkozás számára.

Ahogy az ábra is mutatja [3. ábra], először is a siker és a növekedés garanciája [SDG 8] az, ha folyamatosan [ongoing] előre dolgo-

zunk, nem elbocsájtjuk az alkalmazottakat, majd visszavesszük őket, vagy esetleg egy kevésbé tapasztalt és képzett gárdát. A pálya meghatározása rögtön feltételezi a rendszert [order] is, az innovációt [SDG 9], amelynek kapcsán Magyarországon is sokat lehet még tenni. Ez a széttartás helyett az összetartás, nem a feszültség és a különbségek generálása. Az eltérőség, a kitűnés, a saját értékek megmutatása természetesen a marketingmunka sajátja, de kevésbé kiszolgáltatott az a térség, az a desztináció, az a vendéglátó egység, amelynek erős partnerhálózata van. A turizmus felelőssége most még inkább előtérbe került azzal, hogy nem elég a felszínes mondanivaló, a felszínes eredményesség. Értékközösségeket létrehozva tudjuk megvalósítani a felelős termelést és fogyasztást [SDG 12] ebben a szektorban is, amelynek alapja a már korábban megfogalmazott érték turizmus szemlélet, vagyis a személyek, a kultúrák mélyebb, színpad mögötti megmutatása [offstage], ami karanténüzemmódban is egy vonzó kínálat. Az egyéni érdekek helyett a közösségi érdekek [others] lesznek hosszú távon megvalósíthatók, így elmozdulhatunk az élővilág megóvása területén is [SDG 15]. Végül, igaz, hogy a rendszerben a 17-es számon fut a partnerség [SDG 17], a nyitottság [openness], mi mégis legelőre vennénk a sorban. Az újra megnyíló, sikeresnek ígérkező desztinációk kommunikációjában az inkluzivitás szerepel az exkluzivitás helyett.

3. ábra: Az 5 O modell és az ENSZ SDG területeinek kapcsolata

Forrás: saját szerkesztés

8	WORK AND ECONOMIC GROWTH	ONGOING – folyamatosság <i>már a jelenben a jövőről beszél</i>
9	INDUSTRIAL INNOVATION AND INFRASTRUCTURE	ORDER – rendszerszemlélet <i>széttartás helyett összetartás</i>
12	RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION	OFFSTAGE – értékközösség <i>„mért” turizmus helyett „értő”</i>
15	Life on land	OTHERS – felelősségvállalás <i>egyéni helyett közösségi érdekek</i>
17	Partnerships for the Goals	OPENNESS – nyitottság <i>exkluzív helyett inkluzív vezetés</i>

Összefoglalás

Végül nézzünk néhány kommunikációs fordulatot, amelyekkel a turizmust irányító szervezetek és desztinációk éltek, élnek. Az ENSZ Turisztikai Világszervezete nem mond mást, mint a legtöbb ország, az üzenet egyszerű és

..... FOLYTATÁS A 17. OLDALON ALUL

Sharing economy: Volt. Van. De meddig lesz?

A koronavírus [Covid19] hatása a sharing economy piacra a közlekedési szektorban

Szerzők: Csizmarik Ákos / Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Környezetgazdaságtan Tanszék, műszaki menedzser szakos hallgató
Soltész Petra / Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Környezetgazdaságtan Tanszék, egyetemi tanársegéd, doktorvárományos,
solteszp@gtk.bme.hu

Bevezetés

A gazdaság a sharing economy [megosztáson alapuló gazdaság] vállalatok megjelenése óta némely szektorban nagyon sokat változott. Legfőképp a közlekedés, valamint a rövid távú ingatlankiadás területén figyelhető meg az említett vállalkozások térnyerése. A sharing economy rendszerekről eddig is feltételezhető volt, hogy érzékenyek a hirtelen változásokra, a különböző modellek eltérően reagálnak a váratlan helyzetekre. Tanulmányunkban egy kutatás kezdeti eredményeivel a koronavírus hatásait mutatjuk be a közlekedési ágazaton belül a különböző sharing economy vállalatok és felhasználók szemszögéből.

A sharing economy kialakulásának feltételrendszere

Az Osztoztatnak vagy fosztogatnak [PwC, 2015] című tanulmány átfogóan bemutatja a sharing economyt, kitér a kialakulásának feltételrendszereire is. A digitális platformok [internetes felület, mobiltelefonos applikációk] elengedhetetlen részét képezik a kereslet és a kínálat összekapcsolásának. A felhasználók gazdasági racionalitását feltételezve ők az ár-érték arányban kedvezőbb terméket vagy szolgáltatást fogják igénybe venni. Napjainkban egyre inkább háttérbe szorul a magántulajdon szerepe, amelyet olyan megoldások váltanak fel, melyek segítségével hozzáférhetővé válnak bizonyos tartalmak, eszközök vagy erőforrások. A globalizáció és városiasodás hozzájárul ahhoz, hogy ezeket a szolgáltatásokat jóformán bárhol a világon igénybe tudjuk venni [PwC, 2015]. A fentiekben tárgyalt feltételek egyértelműen a hagyományos modellektől való elfordulást eredményezik a fogyasztók körében, így a sharing economy gyors térnye-

rése [Frenken és Schor, 2017] vitathatatlanul vált, melyet a felhasználók számának növekedése is alátámaszt [Soltész és Zilahy, 2020].

A sharing economy működésének bemutatása hazai vállalatok példáján keresztül

Az alulhasznosított eszközök, erőforrások használatának ösztönzése [Botsman, 2013] sikeresen megvalósult a közlekedési szektorban, hazánkban is. Egyre több szolgáltató jelenik meg az ágazatban (autó- és utazásmegosztások, on-demand típusú kerékpár-, roller-, és robogómegosztás) a hagyományos városi és távolsági közlekedést nyújtó lehetőségek [busz, villamos, trolibusz, metró] mellett. Botsman [2013], Schor [2014] valamint Böcker és Meelen [2015] is rámutatnak arra, hogy a sharing economy különböző szereplők között mehet végbe, így nem csak fogyasztók egymás között [peer-to-peer, P2P], hanem a vállalatok és vásárlók között [business-to-customer, B2C] is létrejöhet a gazdasági kapcsolat. A kezdeti P2P piacok mellett egyre több B2C modell jelent meg a közlekedési szektorban is. Eleinte az országszerte ismert Oszkár telekocsi rendszer vált népszerűvé a 2007. év végi indulást követően a felhasználók körében, mellyel hosszabb távú [települések közötti] közlekedést biztosítottak a felhasználók számára [utazásmegosztás, angolul ride sharing]. Ezt követte hazánkban a MOL Bubi kerékpármegosztó rendszer. 2016-ban megjelent Budapesten az első autómegosztó [car sharing] rendszer, melyet azóta másik kettő követett, és idén tervezték a negyedik bevezetését a piacra. Ezt követően sorra jelentek meg a különböző on-demand típusú közlekedési eszközök [roller, kerékpár, robogó]. Jól látható, hogy a közlekedési szektorban a városi

közlekedést figyelembe véve jellemzőbb a B2C modell, ugyanakkor a távolsági [települések közötti] közlekedésben a P2P modell működik. Az időszakos hozzáférés [Böcker és Meelen, 2015], melyet ezek a vállalatok biztosítanak a felhasználók számára, a közlekedésben jó alternatívát jelentenek a hagyományos közösségi közlekedéssel szemben.

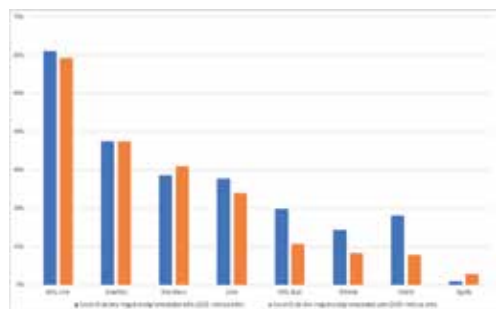
A koronavírus-világjárvány hatásai

A koronavírus 2019 végén jelent meg a kínai Wuhan városában [https://www.euro.who.int, 2020a]. A gyors globális terjedést követően az ENSZ Egészségügyi Világszervezete 2020. március 11-én kijelentette, hogy a koronavírus világjárvánnyá nőtte ki magát [https://www.euro.who.int, 2020b]. Ennek hatását világszerte a legtöbb ágazat megérezte, különösen képpen a gyártás, turizmus és a közlekedés. A vállalatok üzleti modelltől függetlenül érintettek a járványban, ez alól nem képeznek kivételt a sharing economy rendszeren alapuló szolgáltatások sem. Bár nehéz meghatározni, hogy a koronavírus általánosan milyen módon gyakorol hatást a magyarországi közlekedési szektorban szereplő vállalatokra, a változás bizonyosan megfigyelhető. Jelen cikkünkben ezt a változást mutatjuk be a leginkább ismert és használt, közlekedési szektorban működő sharing economy vállalatokat illetően.

A közlekedési vállalatok hamar felismerték, hogy a társadalmi távolságtartás [social distancing], az otthoni munkavégzés [home office] széles körű elterjedése és egyéb koronavírussal kapcsolatos kormányzati intézkedések az ő felhasználóikra, és ebből kifolyólag a működésükre is jelentős hatást gyakorolnak.

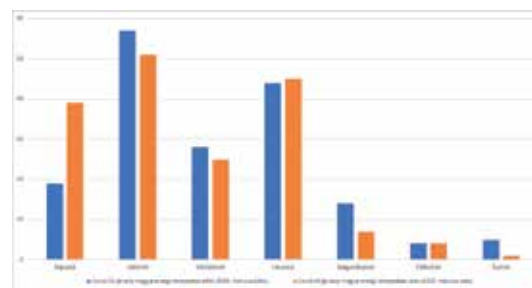
1. ábra: A közlekedési szektorban lévő vállalatok használatának változása a koronavírus magyarországi elterjedése előtt és után

Forrás: saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján

2. ábra: A közlekedési szektorban lévő vállalatok szolgáltatásait igénybe vevő felhasználói gyakoriságok változása a vírus magyarországi elterjedése előtt és után

Forrás: saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján

Emiatt üzleti modelltől függően különböző intézkedéseket vezettek be.

A P2P utazásmegosztás legelterjedtebb hazai módja, az „oszkározás” hamar áldozatul esett a koronavírussal kapcsolatos intézkedéseknek, ugyanis a felhasználók potenciális veszélyforrásként tekintettek a más személyekkel történő utazásokra. A 2020 márciusában bejelentett veszélyhelyzet után az Oszkárón keresztül meghirdetett és megvalósult utak száma közel 40%-kal esett vissza, majd a húsvéti időszak előtt megjelent kijárási korlátozások következtében közel 90-95%-os visszaesést lehetett tapasztalni a rendszerben egy átlagos hétvégéhez képest [Bálint, 2020]. A magyarországi autómegosztó rendszerek [GreenGo, MOL Limo, ShareNow] is hamar megéreztek a nagymértékű változást, melyre gyors választ kellett adniuk. A felhasználók egy része az otthoni munkavégzés miatt nem használta a rendszert, emiatt félt volt, hogy az utazásmegosztáshoz hasonlóan az autómegosztó vállalatoknak is jelentős visszaeséssel kell szembesülniük. A fogyasztók egy része pedig épp ellentétesen reagált, a hagyományos közlekedés [metró, villamos, busz, trolis] helyett az autómegosztást választotta. A felsoroltak egyértelműen alátámasztották, hogy gyors és hatékony megoldásokra van szükség, melyek segítségével az érintettek meg tudják tartani a felhasználóikat, illetve új ügyfeleket tudnak bevonni. Ennek köszönhetően bevezetésre került az egészségügyi dolgozók támogatása, a kedvezményes percdíjak, regisztrációs díjak csökkentése.

Az utazás- és autómegosztás mellett érdemes megvizsgálni az on-demand típusú közösségi közlekedési eszközöket is, mint a kerékpár- [MOL Bubi], roller- [Lime], robogómegosztó [Blinkee] rendszereket.

A fent említett vállalatok szolgáltatásait használják leginkább Magyarországon, főleg Budapesten. Emiatt indokoltnak éreztük, hogy közelebbről megvizsgáljuk a koronavírus hatásait az említett vállalatokra és a felhasználókra.

Készítettünk egy kérdőívet, melynek segítségével felmértük a felhasználók koronavírus magyarországi elterjedése előtti [2020. március előtt] és utáni [2020. március utáni] utazási szokásait. Azért ezt az időszakot határoztuk meg vízválasztónak, mert amíg országunkban korábban is jelen volt a vírus, azonban nagyszámú megbetegedést, illetve az ezzel összefüggésben álló korlátozó intézkedéseket ekkortájt kezdték fokozatosan bevezetni, melyeknek már jelentős hatását lehetett érezni a hazai közlekedésben. A kérdőív 2020. október 2-9. között volt elérhető olyan specifikus közösségimédia-csoportokban, ahol a sharing economy közlekedési rendszereit aktívan felhasználók vannak jelen, így biztosítva azt, hogy minimum egy rendszert a felhasználó már valaha használt. Leginkább a felhasználás gyakoriságának változását, az igénybe vett szolgáltatások típusát, valamint az ezeket befolyásoló motivációkra vonatkozó kérdéseket vizsgáltuk. Feltételezésünk során két típust azonosítottunk. A Bálint [2020] által is vizsgált P2P rendszereknél jelentős visszaesésre számítottunk, míg a B2C típusú megoldásoknál szintén jelentős, de kisebb mértékű csökkenést vártunk. Ezeket igyekeztünk a nevezett vállalatokkal készített interjúkkal is megerősíteni, azonban ezen interjúk során leginkább megerősítést kaptunk a feltételezésekről és a kérdőív kitöltőinek válaszaival kapcsolatosan is.

A kérdőívet több mint 200 felhasználó töltötte ki, mely eredményeit az alábbiakban mutatjuk be.

Az 1. ábráról leolvasható, hogy a szolgáltatások jelentős részét kevesebben használják jelenleg, mint a márciusi vírus megjelenését megelőzően, azonban ez leginkább az utazásmegosztás [hasonlóan Bálint, 2020 eredményeihez] és az on-demand jellegű vállalatok esetében jellemző. A MOL Limo és GreenGo nem mutat jelentős eltérést, ugyanakkor a ShareNow felhasználói gyarapodtak.

A kérdőív kitöltői közül 31% volt olyan felhasználó, akik korábban nem használtak a közlekedési szektoron belül sharing economy

vállalatok által nyújtott szolgáltatásokat, azonban a koronavírus-járvány kitörése óta igénybe veszik azokat. Ebből 24,5% valamilyen autómegosztó szolgáltatást, 1,4% utazásmegosztást használ, míg egyéb eszközökkel [kerékpár, roller] 5,1% közlekedik.

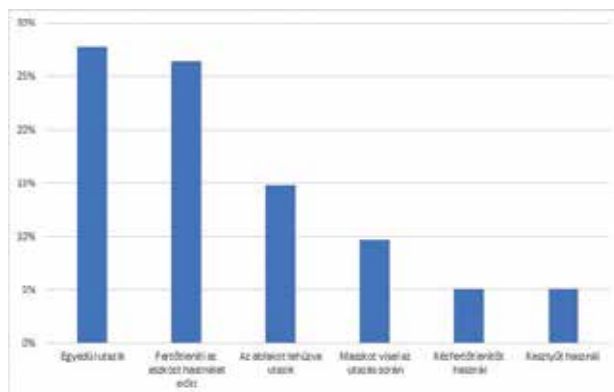
Megállapítható, hogy azok körében, akik korábban igénybe vették ezeket a szolgáltatásokat, de a vírus megjelenése óta nem használják a rendszert, kevésbé jellemző, hogy a vírus terjedése miatt álltak át saját autó használatára. A többség a megváltozott életkörülményei [saját eszköz vásárlása, városból való kiköltözés, otthoni munkavégzés,] miatt változtatott utazási szokásain. A felhasználók azon csoportja, mely a pandémia megjelenése óta tért át a sharing economy használatára jelentős részben [kb. 50%] a közösségi közlekedés hagyományos formái helyett választotta ezt a megoldást a vírus elleni védekezés érdekében. Ugyanakkor az új felhasználók felénél a koronavírus nem játszott közvetlen szerepet a közlekedési szokásaik változásában.

Habár a felhasználók számának változása összességében nem mutat jelentős eltérést a koronavírus-járvány márciusi elterjedése és azok hatásai előtt és után, a szolgáltatást igénybe vevő fogyasztók viselkedésének a változása a használat gyakoriságát illetően érdekes változás figyelhető meg [2. ábra]. A világjárvány alatt és után észrevehető, hogy a napi használat száma közel megduplázódott, míg a többi gyakoriság jelentősen nem csökkent vagy stagnált.

A gyakoriságokat részletesen vizsgálva megállapítható, hogy a felhasználók nagy része gyakrabban használja a rendszert, mint korábban.

A közösségi közlekedés új formáit a válaszadók 60%-a biztonságosabbnak tartja, mint a hagyományos eszközöket, 40%-uk azonban veszélyesnek gondolja a más személy utáni használatot. Felmerül a kérdés, hogy a hasz-

3. ábra: A felhasználók koronavírus elleni védekezéseinek típusai a szolgáltatások igénybevételénél
Forrás: saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján

nalat során alkalmaznak-e valamilyen megoldást a koronavírussal való megfertőződés ellen. A 3. ábra ezen megoldásokat mutatja be. A legtöbben az egyedül utazás mellett döntöttek [27,8%], de hasonló arányban fertőtlenítik az eszközöket is [26,4%]. Kevesebb, mint 15% húzza le az ablakot utazás közben, kevesebb, mint 10% visel maszkot. A kézfertőtlenítő és a kesztyűhasználat pedig a válaszadók közel 5%-ánál jelenik meg. A válaszadók 18,1%-a semmilyen intézkedést nem tesz a fertőzés elkerülése érdekében.

A megkérdezetteknek a 64,5%-a használja az autómegosztó rendszerek által biztosított fertőtlenítő eszközöket a használat során, míg 35,5%-uk nem él ezekkel a megoldásokkal.

Összefoglalás

Egyetértve Hossain [2021] megállapításával, miszerint a közösségi gazdaságra jelentős hatást gyakorolt a koronavírus, melyet a fenti kutatás eredményei is alátámasztanak, azonban ennek mértéke üzleti modellenként eltérő. Jól megfigyelhető, hogy a P2P utazásmegosztást kevésbé vették igénybe a koronavírus-járvány alatt a felhasználók, mint korábban. Az autómegosztó rendszerek [B2B] használatában azonban a várt csökkenés helyett inkább stagnálás vagy kisebb növekedés mutatkozott, amely főleg a hagyományos eszközök használatáról történő áttérésnek köszönhető. Megállapítható, hogy a régi felhasználók gyakrabban veszik igénybe a sharing economy nyújtotta lehetőségeket, mint a pandémiás helyzetet megelőzően. Összességében elmondható, hogy a megkérdezettek 60%-a nem fél használni a felsorolt új megoldásokat, és nem tart a közös használatától sem, azonban 40%-uk szerint veszélyes a szolgáltatások igénybevétele.

Következtetések

Az előzetes várakozásainkat, miszerint a járvány hatásai – közösségi távolságtartás, bezárkózás, otthoni munkavégzés – jelentősen befolyásolják a sharing economy vállalatok szolgáltatásait, a kutatásunk eredményei csak részben támasztották alá, ugyanis a felhasználók szokásait kisebb mértékben befolyásolta a koronavírus, mint azt feltételeztük. Fentiekből kifolyólag elmondható, hogy a sharing economy ágazat a közlekedési szektorban komolyan megérezte a koronavírus hatását, azonban hosszú távon nem kell tartaniuk a vállalatoknak attól, hogy erős visszaesést okozhat a felhasználás mértékében a vírus megjelenése és fennmaradása. Egyedül a P2P utazásmegosztásra volt kiemelkedően negatív hatással a koronavírus, azonban Bálint [2020] elemzéséből is kiderül, hogy a kormányzati szabályozások enyhítését követően – ha teljesen nem is, de – kezdenek visszarendeződni a csökkenő felhasználói számok és vélhetően a járvány lecsengése után komolyabb probléma nem lesz érzékelhető ebben az ágazatban sem. Ahogy Hossain [2021] kutatásából is kirajzolódik, a hasonló típusú sharing economy üzleti modellek hasonlóan reagáltak a Covid19 megjelenésére világszerte, azonban érdekes kérdést vet fel azzal, hogy mennyire tudnak majd ezek a vállalatok regenerálódni a válság után. Továbbá azt is fontos lesz vizsgálni, hogy mely országok, országcsoportok miként tudják ezt a feladatot megoldani. Érdekes vizsgálat lenne nemcsak egy szektor vagy ágazat vizsgálata, hanem különböző, ágazatban jelen levő sharing economy típusú vállalatok differenciált elemzése is, mert ahogy látható, különbséget szükséges tenni a P2P és a B2B modell között a közlekedési szektorban is.

A sharing economy szolgáltatások a váratlan változásokra viszonylag érzékenyek, azonban – ahogy a fenti kutatás is mutatja – ezek csak

rövid távon jelentősek. Természetesen a hosszabb távú hatások elemzésére még várni kell, és azt a jövőben javasolt is elvégezni, nemcsak a közlekedési szektorban, hanem minden ágazatban, ahol a sharing economy típusú üzleti modellek jelentős hányadát teszik ki az elérhető szolgáltatásoknak. Fontos azonban kiemelni, hogy az ilyen típusú üzleti modelleknek célszerű gyorsan reagálni a hasonló esetekre, emiatt javasolt a szóban forgó vállalatok számára olyan intézkedések [stratégiák] kialakítása, melyek vészforgatókönyvként használhatóak a hirtelen felmerülő helyzetekben.

Irodalomjegyzék

- Bálint, D. [2020]: **A telekocsi-utasszámok alakulása és területi mintázatai a hazai járványhelyzet első hulláma idején** www.docs.rkk.hu/rkkweb/BalintD_COVID_oszkar.pdf
- Botsman, R. [2013]: **The Sharing Economy Lacks A Shared Definition**, Fast Company, 11/21/2013 www.fastcompany.com/3022028/the-sharing-economy-lacks-a-shared-definition
- Böcker, L., Meelen, T. [2017]: **Sharing for People, Planet or Profit? Analysing Motivations for Intended Sharing Economy Participation**, Environmental Innovation and Societal Transitions, 23. évfolyam [28–39] DOI: 10.1016/j.eist.2016.09.004
- Frenken, K., Schor, J. [2017]: **Putting the Sharing Economy into Perspective**, Environmental Innovation and Societal Transitions, 23 évfolyam [3–10] DOI: 10.1016/j.eist.2017.01.003
- Hossain, M. [2021]: **The effect of the Covid-19 on sharing economy activities**, Journal of Cleaner Production, 280. szám, Part 1 DOI: 10.1016/j.jclepro.2020.124782
- PwC [2015]: **Osztogatnak vagy fosztogatnak? A sharing economy térnyerése** www.pwc.com/hu/hu/kiadvanyok/assets/pdf/sharing_economy.pdf
- Schor, J. [2014]: **Debating the Sharing Economy Great Transition Initiative Available**. <http://www.greattransition.org/publication/debating-the-sharing-economy>
- Soltész, P., Zilahy, Gy. [2020]: **A Network Theory Approach to the Sharing Economy**, Periodica Polytechnica Social and Management Sciences, 28. évfolyam 1. szám [70–80] DOI: 10.3311/PPso.12597
- www.euro.who.int [2020a]: www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19/news/news/2020/01/novel-coronavirus-outbreak-in-china-what-does-it-mean-for-europe
- www.euro.who.int [2020b]: www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19/novel-coronavirus-2019-ncov

A görbék hatalma

[folytatás a 3. oldalról] Kulcsszavak: post-coronamomics, reziliencia, önbeteljesítő és öncáfólo jóslatok

1. Poszt-pandémiás forgatókönyvek

A koronavírus rövid idő alatt gazdasági világválságot okozott. Becslések szerint az idei évben 10-30 százalékkal csökken a globális gazdasági kibocsátás. Ráadásul a közeljövő is bizonytalan, a járvány talán csak egyszeri hullám, mások több hullámról vagy néhány év múltán ismétlődő jelenségről beszélnek. Rövid távon nagy a jelentősége a gazdasági mentőcsomagoknak. Ám van, amit nem lehet és/vagy nem érdemes megmenteni. Miért tartunk fenn olyan gazdasági tevékenységeket a fejlett országokban, melyek már nem boldogítják az embereket, fokozzák az egyenlőtlenséget, s néha kifejezetten károsak? A válasz a piac immorális természete, ahol a jó és rossz kategóriái másodlagosak a fizetőképes kereslet mögött.

A válságnak most nagyjából a mélypontján vagy kicsivel az előtt/után vagyunk⁵, a piros görbe minimumánál. A BAU forgatókönyv szerint minden marad a régiben, a kiesést akár túl is lehet kompenzálni, mint az történt a 2008-as gazdasági világválságot követően. Esetleg nem minden pótolható, de a növekedési trend megmarad (piros görbék). A tartós recesszió forgatókönyve szerint pont az ellenkező történik, a válságból sosem épül fel a világgazdaság, a termelési-fogyasztási csúcsról már csak lefelé vezet az út [sárga görbe]. A köztes forgatókönyv a szelíd fejlődésé, mely a jelenlegi szint megtartását, esetleg enyhe növekedést vagy csökkenést vizionál, mindenesetre az erőltetett növekedési trend lassulását [zöld görbe]. Több lesz a helyi termék, visszaesik a nemzetközi személy- és áruforgalom. A Föld és az érte felelősséget érző emberek számára mindenképpen ez a „globalizációnak” vagy az angol lassulás és globalizáció szóból képzett

„slowbalisation”-nek nevezett forgatókönyv az, amiért küzdeni érdemes.

2. Kasszandrák és Jónások

A tudományelmélet és a pedagógia jól ismeri az önbeteljesítő jóslat fogalmát. Ha egy diákot dicsérek, bátorítok és magamban is sokra tartom, ceteris paribus jobban fog teljesíteni, mint egyébként. Ám vannak öncáfólo jóslatok is. Ezt Kasszandra mitológiai példájával szemléltetjük. Az 1. ábrán a Kasszandra-forgatókönyv a sárga görbe: hiszek és hittel hajtogatom, hogy minden rendben, hamarosan visszaállunk a gyorsuló növekedési pályára, és pont ennek rövid távú „beigazolódásától” [=erőltetett megvalósulásától] omlik össze az ökológiai rendszer. Vírus, az ökoszisztéma szolgáltatások leállása [ld. méhek], vagy mondjuk a tengeráramlások felborulása [ld. globális klímaváltozás] miatt.

Néha nem lehet, de még többször „nem éri meg” kimondani az igazságot. Erre számtalan történelmi példát is láthatunk. Hát még ha a „kellemetlen igazság” [Al Gore] kimondása némi vizionárius beütéssel párosul... A ma kultúrája isteníti a korát megelőző gondolkodót, művészt, zsenit. Persze csak utólag, mint azt tették az ókori zsidók a prófétákkal, az oszt-rákok Mozarttal, s a trójaiak Laokoónnal és Kasszandrával. A három példa lényegi különbsége, hogy míg ma a Mozart-golyó igen hosszú ideje igen jó üzlet, a trójaiaknak egészen rövid percek maradtak belátni vétküket. Behurcolták a falovat, nem hallgattak Kasszandrára. De hogyan lesz ez a modern Kasszandrakkal, akik a teremtett világ potenciális pusztulására figyelmeztetnek?

Nézzük először röviden, mi is volt a „kasszandrai jóslat” névadójának szomorú törté-

nete. Kasszandra, Priamosz és Hekabé lánya, Hektór és Parisz húga, a legszebb trójai királylány [legalább 15 testvére közül]. Megtetszik a halhatatlan Apollónnak is, akinek nem volt nagy szerencséje a nőkkel. [Apró logikai bukfenc, hogy jósisitenként ezt igazán tudhatná előre, s megkímélhetné magát a csalódásoktól, reménytelen szerelmek kegyetlen bosszújától. Ám Apolló az Olümposzon is párját ritkító, számtalan jó tulajdonsága dacára bosszúálló isten.] A műzsák atyját Kasszandra először látszólag kellemmel fogadja, majd mégis kelletlenül visszautasítja. Az első szakaszban tévedhetetlen jóstehetséget kér és kap Zeusz kedvenc fiától, a másodikban azonban átkot is: sose higgyenek neki az emberek. Hiába óvja a népét, hogy a faló maradjon csak extra muros [=a falakon kívül], kinevetik. A hasonlóan ellenzéki Laokoón papot fiaival tengeri kígyó falja fel, Kasszandrát kinevetik. Később, Trója feldúlásakor rabszolgasorba kényszerítik, majd megölik.

A festőnő Evelyn de Morgan a leginkább szimbólummá vált pillanatban örökíti meg a szegény lányt: a feldúlt város láttán tehetetlenségében haját tépi. Gondoljunk csak bele: milyen érzés egy szeretett embert látni például drogfüggőként, tehetetllenül figyelmeztetve az önpusztításra, s meg nem hallgatottként végignézni halálát. Most „szorozzuk be” mindezt legalább tízezerrel, hiszen Trója szép hercegnője testvérei, szülei, népe halálát nézi végig. Elpusztul a büszke város, s benne szinte mindenki, lángok és vért közt semmivé enyészik a „lovak szelídítője”.

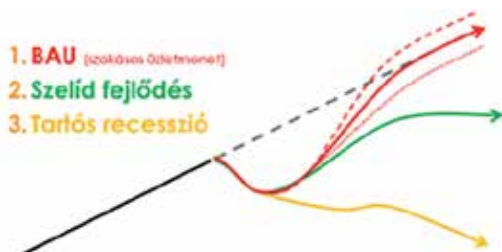
De mi köze Kasszandrának a mai korhoz? Ha csak egy-egy bekezdésben írnánk le mindazokat, akik nyilvánosan figyelmeztettek a modern idők fenntarthatatlan fejlődésére, a dokumentum több száz oldalasra rúgna. A tét szorzása pedig milliószoros: a kockán a Föld, mint otthonunk megsemmisítése, az emberek bűnei és emberiség önpusztító kollektív cselekedetei miatt. A párhuzamot nem kell magyarázni.

Ám álljunk meg egy pillanatra! Kasszandrát nem hallgattak a trójaiak, de a fenntarthatatlanságra figyelmeztető tudósok szava talán megfog. A jövő nem egyértelmű, egyszerre látszanak a romlás és megmenekülés csírai.

Hivatkozások

5. Ez nagymértékben függ a hosszú távú egészségi statisztikáktól és ezek közvetett gazdasági hatásaitól. A pontos görbéket csak 5-10 év múlva fogjuk tudni megrajzolni.

1. ábra: A gazdasági növekedés Covid19-világválság utáni elméleti forgatókönyvei
Forrás: saját szerkesztés

A modern Kasszandrák talán Jónássá válnak, akinek szavára megtért Babilon. A keresztény remény alapvetően tér el a görög fatalizmustól. Az ember természete a keresztény kultúrán alapuló európai értékrend szerint, habár büntől fertőzött, ám alapvetően jó. Az Őszöetségben Isten egyértelműen megnyugtat: Noé után nem lesz több totális katasztrófa. Ez megkönnyebbítőleg hathat ránk ma, amikor a klímaváltozás miatt az emelkedő óceánok egyre több tengerparti várost, sőt országot fenyegetnek. [Kiribati az első nagyobb sziget, ahol a 100 ezret meghaladó lakosságot teljesen ki kellett telepíteni.]

Trója történetében a hősök versenyedít játszottak a világ legszebb asszonyáért [Heléna], Trója kincseiért, a legkívánatosabb szűzért [Briszeisz], de főleg az örökre szóló dicsőségért. Támadásban vagy hazaszeretében [ahogy a Trója c. film mutatja be], aljas rablásban és igazságos büntetésben [ahogy az Iliász énekl meg], nem számít. Az erkölcs mellékes, a teljesítmény mindent igazol. Agamemnón játéka a hatalom volt, Akhilleuszé a világtörténelem legnagyobb hőséneke címe. A görögök még a csata szüneteiben is játszottak, összemérték erejüket lándzsavetésben, birkózásban, kocsihajtásban. Ebből lett az olimpia. Ám az olimpia és a háború között van egy lényegi különbség: az utóbbinak nagyon sok vesztese van, akiket ráadásul meg sem kérdeztek, akarnak-e játszani.

A bibliai Jónás esete logikailag azonos, ám következményeiben pontosan fordított, mint Kasszandráé. Ez is öncáfóljó jóslat, ám itt az eredmény az ellenkező. Kasszandra óvatosságra figyelmeztet a végzet elkerülése végett, de rá sem hederítenek. Ezért az eredmény totális katasztrófa. Jónás ellenben az Úr haragjára és a Bűnös Város végzetére figyelmeztet, s figyelő fülekre talál, ami megtérést eredményez. Persze nem ment könnyen, ahogy Babits Mihály csodálatosan megírta: Jónás Ninivében harmadnapra a királyi házba jutott. Ott nem hallgattak rá, csak egy volt az attrakciók közül: „hol arany teríték mellett heverték a Hatalmasok, nyüzsgvén körülöttük szép rabszolga sok, és meztelen táncoltak ott a szolgák vagy karddal egymást ölték, kaszabolták játéku. Jónást meg egy cifra oszlop tetejébe tették hogy szónokoljon és jövendölje végét a világnak.” Kiszaladt hát Ninivéből, elátkozva azt, majd a pusztában várta a város végét. Ám az nem jött el, mivel „Mert látá az Ur, hogy ott egyik-másik szívben még Jónás szava kicsirázik mint a jó mag ha termőföldre hullott, s pislog mint a tűz mely titkon kigyulladt.”

2. ábra: Az öncáfóljó jóslat mitológiai példaképének, Kasszandrának ábrázolása két preraffaelita festményen

Evelyn De Morgan [1898]: Kasszandra. The Athenaeum
Evelyn De Morgan [1855–1919] – nem keverendő össze férjével, a szintén festő Frederick Morgannal – angol preraffaelita festőnő, rendkívül termékenynek bizonyult a szimbolikus, főleg ógörög és bibliai témájú alkotások terén. Szülei ellenkezését leküzdve művészeti iskolába iratkozott be, ám ezt otthagyta, mivel nem kívánt aktot rajzolni. Stílusára a preraffaeliták voltak nagy hatással, különösen Edward Burne-Jones. Az I. világháború és a búr háború rémét 15 festményen dolgozta fel.

S. J. Solomon: Aiasz és Kasszandra (1886). The Athenaeum
Solomon Joseph Solomon [1860–1927] angol akadémista festő, a New English Art Club alapítója. Londonban, Párizsban és Münchenben folytatott tanulmányokat. Húga, Lily Delissa Joseph szintén festő. Solomon megfestette sok ismert és kevésbé ismert kortársát, többek között Lord James Stevensont. Az I. világháborúban kidolgozta, sőt az állami szerveken „át is lobbizta” az álcáfestés technikáját. Legismertebb képe a fenti, és az 1887-ben elkészült Sámson.

Ha csak a környezeti fenntarthatóságot vesszük is tekintetbe, 2021-ben legalább a Jónások harmadik generációjánál tartunk. Az 1960-as évek vége óta vannak világszinten is hangos figyelmeztetéseknek az ökológiai fenntarthatatlanságra. Először voltak ipari balesetek és atomkatasztrófák, majd az elszigetelt, helyi jelenségeket globálisak követték. Klímaváltozás, a 2008-as gazdasági világválság, majd a 2020-as pandémia. James Lovelock és Greta Thunberg. Ma már lehet alternatív ökomitoszunk – mondjuk Daniel Quinn Izmealjéből vagy Ernest Callenbach Őkotópiájából; olvashatunk Meadows-t [ha szeretünk megijedni]; Jared Diamonddal [ha érdekel bennünket a történelmi háttér], Paul Hawkent [ha a globális és kidolgozott, egy kis techno-optimizmussal fűszerezett megoldásokért lelkesedünk]; ám mindenekelőtt Mathis Wackernagelt érdemes olvasni! És persze szépirodalmat, némi mitológiát is. Ezekről a tudományos jelentésektől, sokkaló regényektől és disztópiáktól azt vártuk, mi

Jónások, hogy most talán észre tér a világ. Hiszen a vírus gyors széthordása a globalizáció mellékterméke volt, de egyes kutatások szerint a légszennyezők is hordozták a vírust. Ninive megrettent. Néhány hónapig élvezhettük azt, amit a környezetgazdaságtan ajándék hatásnak hív. Csendes nagyvárosok, a nemzetközi személy és áruforgalom drasztikus csökkenése, más fajok óvatossá válása. Ám Ninive hatalmasai – ökonomizmus vallásuknál fogva, azaz jószándékból, habár kissé vakon – mindent elkövetnek, hogy mindent visszaállítsanak a régihez. Pedig a Covid-előidézte gazdasági lassulás egyedülálló lehetőség lett volna, hogy csak a fenntartható, helyi gazdasági tevékenységeket állítsuk vissza. Még eladósodni sem kellett volna hozzá. De ne legyünk cinikus Jónások, hintsük tovább a jó magot! Mert „Eljön az ideje még, születni fognak újabb Ninivé és jönnek új Jónások”!

A CIKK MÁSODIK RÉSE AZ LÉPÉSEK KÖVETKEZŐ LAPSZÁMÁBAN JELENIK MEG.

KÖVET 25 Program Jubileumi Díjátadó Ünnepség és Konferencia

Szerző: Biró Imola / KÖVET Egyesület

A KÖVET Egyesület a Fenntartható Gazdaságért a környezetvédelem és a vállalati felelősségvállalás területén vállalati/szervezeti megmérettetéssel és szakmai konferenciával ünnepelte fennállásának 25. évfordulóját, a Magnet Községi Házban 2020. október 20-án.

A KÖVET 25 Program keretében díjazták és bemutatták a környezetvédelmi és társadalmi szempontból leginkább példamutató intézkedéseket és vállalatokat, szervezeteket. A díjátadó mellett az Egyesület alapító- és jelenlegi tagjainak ünnepi oklevéllel köszöntötte meg, hogy az elmúlt 25 év során a KÖVET-közösség tagjaként támogatták a fenntarthatóság érdekében végzett szakmai munkát. A jubileumi rendezvényre korábbi KÖVET-tisztségviselők és -munkatársak készültek videós köszöntővel.

A KÖVET 25 Programra beadott intézkedések megjelentek az Egyesület Lépések című szaklapjának különszámában, amely elérhető a KÖVET irodában, illetve letölthető a www.kovet.hu honlapról. A programok eredményeit tartalmazó videó a KÖVET Egyesület YouTube csatornáján megtekinthető.

A délután folyamán külföldi és hazai vendég-előadók segítségével elemezték a Covid19 ve-

szélyhelyzet környezeti és gazdasági hatásait, tanulságait, és a vírushelyzet utáni fenntartható gazdasági modell lehetőségeit vitatták meg.

A programot az NKA támogatta.

A díjakat dr. habil. Boros Anita az Innovációs és Technológiai Minisztérium építésgazdaságért,

infrastrukturális környezetért és fenntarthatóságért felelős államtitkára és a zsűri képviselőjében prof. dr. Zilahy Gyula a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem tudományos és nemzetközi dékánhelyettese adta át.

FOLYTATÁS A 11. OLDALRÓL

világos: „Utazz holnap” [UNWTO, 2020]. A Portugál turisztikai marketingszervezet első, és érzelmileg legmélyebb üzenete már a járvány első észlelésekor ez volt: „Can’t skip hope”, elmagyarázva a szolgáltatóknak és az utazósaikat elhalasztani kényszerülő állampolgároknak, hogy miről is szól ez a kényszerpihenő. A remény és újrakezdés univerzális ígérte azután átalakította a szervezet a „Can’t skip us” lokális üzenetét.

A European Cities Marketing egyik konferencián nyitó beszédében Elke Dens [2020] egyenesen úgy fogalmaz, hogy ne veszteségként fogjuk fel a krízist, hanem tegyük a desztináció-marketinget végre jelentéssel bírónak. A turisztikai fogadóterületek marketingje ugyanis alig-alig változott az elmúlt évtizedben. Nem folytathatjuk a promóciót ugyanúgy, hiszen a látószólag végtelen növekedés eddig láthatatlan terhe láthatóvá vált. Elvesztettük képzelte társadalmi felhatalmazásunkat arra, hogy Európában, néhány népszerű városban és a

Csendes-óceán déli részén, a legsérülékenyebb szigeteken tevékenykedjünk. Ez a válság megtanítja nekünk, hogy mennyire változtak az értékek. A kérdés leegyszerűsítve tehát az, hogy mire használjuk erőforrásainkat: a csere vagy az élet maximalizálására. Az egész „restart” folyamat része kell, hogy legyen az a felismerés, hogy a marketing nem az értékesítésről szól, hanem az értékek közösségéről. A marketing tehát a 4P-ről [Product, Price, Place, Promotion] a 4W-re vált a turizmusban is: 1. economic Wealth [gazdasági jólét], 2. environmental Wellness [környezeti jólét], 3. social Well-being [társadalmi jólét], és 4. human Wisdom [emberi bölcsesség].

Irodalomjegyzék

Berge, C. [2020 April 15] **Travel Story**. BBC. www.bbc.com/travel/story/20200415-how-can-we-be-sustainable-post-covid-19

Dens, E. [2020, August 8] **I am not a Place Marketeer**. ECM Spring Meeting Conference. www.europeancities-marketing.site-ym.com/mpage/SpeakersECMGraz2020

Duin P. [2020 June 5] **4 scene-model**. Foresight Conference. Budapest

Guihan, S. [2020 October 12] **Breaking Travel News Interview**. Travel Corporation. <https://www.breakingtravelnews.com/focus/article/breaking-travel-news-interview-shannon-guihan-chief-sustainability-officer/>

Henry-Biabaud, O. [2020 May 13] **The Reputational Impact of the Crisis**. A New Tourism Stigma After Corona? ECM. Webinar. <https://www.europeancitiesmarketing.com/a-new-tourism-stigma-after-corona/>

Kettner, N. [2020 June 1] **Vienna Reopening**. Roughguides. www.roughguides.com/article/vienna-reopening-chatting-with-norbert-kettner-director-of-vienna-tourist-board/

Martin-Rios, C., Pasamar, S. [2018]. **Service Innovation in Times of Economic Crisis**. R&D Management 48(2), RADMA and John Wiley & Sons Ltd.

Picão, L. [2020 October 1] **Portugalcleanandsafe**. Turismo de Portugal, <https://portugalcleanandsafe.com/en>

Puczkó, L. [2020 May 22] **A 4-SÁG model**. www.facebook.com/photo?fbid=10157204341671512&set=pcb.10157204342746512

Staycation. [n.d.]. **Youmatter**. Retrieved August 1, 2020 from <https://youmatter.world/en/staycation-definition-stay-vacations-sustainable/>

UN [2015] **Sustainable Development Goals**. United Nations. <https://sdgs.un.org/goals>

UNWTO [2020] **Travel Tomorrow**. <https://www.unwto.org/traveltomorrow>

A KÖVET 25 Program díjazott szervezetei és intézkedései

- **Környezeti Megtakarítás díj 2020.: „A legízletesebb alacsonyan csüngő gyümölcs” kategória** [3 éven belül megtérülő beruházás]: **MOL Nyrt. DS Logisztika és Agruniver Holding Kft. – Kármentesítés során lefőlőzött szabad fázisú szénhidrogén hasznosítása.** Az intézkedés lényege: a kármentesítés során lefőlőzött szabad fázisú szénhidrogén, konkrétan benzín-gázolaj keverék mechanikai tisztítása hulladékártalmatlanítás helyett egy, a két vállalat által kifejlesztett szűrőberendezéssel.

- **Környezeti Megtakarítás díj 2020.: „A legnagyobb magasan csüngő gyümölcs” kategória** [3 éven túl megtérülő beruházás]: **Egis Gyógyszergyár Zrt. – Ecetsav hasznosítása nyersanyagként, biogáz és villamos energia előállítására.** Az intézkedés lényege: a gyártás során képződő híg ecetsavas anyalúg ártalmatlanítása helyett annak hasznosítása biogáz és villamos energia előállítására.

- **Környezeti Megtakarítás díj 2020.: Karbon-megtakarítási különdíj – vállalat kategória** – a legtöbb CO₂-egyenérték-megtakarítással járó intézkedés: **HiPP Termelő és Kereskedelmi Kft. – Komplex energiahatékonyság.** Az intézkedéscsomag lényege: a vállalat a gyártás és üzemelés minden területén igyekezett feltárni az energiamegtakarítás és így a szén-dioxid-csökkentés lehetőségeit, így a fűtési rendszer, a világítás, a szigetelés, a kondenzvíz-leválasztók és a sűrített levegő használatok is.

- **Zöld Iroda Díj 2020. – non-profit/intézmény kategóriában:** **Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzata – Energiatakarékos önkormányzat.** Az önkormányzat zöld iroda programjának lényege: a zöld irodai működés megvalósítása a munkatársak aktív bevonásával és példamutatással a kerékpáros közlekedéstől a palackos vizek mellőzésén át a papírmentességig.

- **Zöld Iroda Díj 2020. – vállalati kategóriában:** **Ferling Kft. – „Közös ötletek. Közös siker. Zöld munkakörnyezet.”** Az ügynökség zöld iroda programjának lényege: az irodai munkahelyi környezet zöldítése a munkatársak aktív bevonásával és folyamatos motiválásával.

- **Zöld Munkahely Díj 2020. – kis, közepes és nagyvállalat kategóriában:** **SZ+C Stúdió Kft. – A mi irodánk még a szomszéd kertjénél is zöldőbb.** A vállalat zöld munkahely programjának lényege: a zöld, környezettudatos megoldások alkalmazása a vállalati működés minden szintjén, az irodától a szelektív hulladékgyűjtésen és víztakarékosságon át a napelemek használatáig.

- **Vállalati Felelősség Piac Díj 2020. – Kiváló VF Megoldás Díj – kisvállalat kategória** – **Wessling Nonprofit Kft. – Mit tehet egy vizsgálólaboratórium a tudományos tájékoztatásért és az oktatásért?** A vállalat intézkedésének lényege: a Laborkaland című program révén a természettudományos tárgyak, pl. a kémia népszerűsítése a diákok körében.

- **Vállalati Felelősség Piac Díj 2020. Kiváló VF Megoldás Díj – nagyvállalat kategória** – **OTP Bank Nyrt. – Túlfogyasztás helyett gondolj a jövődre!** A bank kampányának lényege: A tudatos és átgondolt vásárlási szokásokra való áthangolás, a célcsoport figyelmének felhívása a túlköltekezésre és a túlfogyasztásra.

Post-pandemic economy, avagy elmélkedés a vírushelyzet utáni gazdaság „mibenlétéről”

Szerző: Györki-Vincze Katinka / KÖVET Egyesület

A KÖVET 25 Konferencia 2020. október 20-i, délutáni blokkjában 3 előadó szerepelt: elsőként prof. dr. Tóth Gergely, a KÖVET Egyesület főtitkára, őt követte Heinz Werner Engel, brüsszeli konzultáns, az ökotérképezés és az EMAS Easy rendszerek kidolgozója, végezetül pedig dr. Mathis Wackernagel, a Global Footprint Network nevű szervezet elnökének előadását hallgattuk meg.

Dr. Tóth Gergely előadásának a „*Glóbi szelídítése – Ahol csókot vált az igazság és a szeretet – De a gazdaságban???*” címet adta. Az előadás lényege, hogy a globalizáció sárkánya („Glóbi”) megszelídíthető szeretettel, kevesebb fogyasztással, a hatalom és a pénz folyamatos hajszolásának elhagyásával. Alternatív és főáramú közgazdászok egyetértenek abban, hogy a világgazdaság „túlnőtte” magát, vagyis meghaladta az emberi és fenntartható mértéket. Cél, hogy a humánökonómia után a szeretet ökonómia is elérhetővé váljon, megtestesüljön.

Heinz Werner Engel a KÖVET Egyesület mentora, tudásával és tapasztalatával több mint 20 éve gazdagítja értékeinket. Előadásának a „*Challenges for small SMEs in the EU Green Deal and post-COVID economy and possible KÖVET's new intervention models*” címet adta. Prezentációjában hangsúlyozta, hogy fontos a változások követése, és az új generációk támogatásához új, modern technológiai háttér is szükséges, csak így kapcsolódhatunk be hatékonyan és eredményesen a globális folyamatokba.

Dr. Mathis Wackernagel előadásának címe „*Is the Future already Present?*” volt. Az ökológiai lábnyom fogalmának és számításának kidolgozója rámutatott, hogy sokkal jelentősebb bolygónk, a Föld használatára vonatkozó igényünk, mint annak megújulási képessége, vagyis minden évben újra „eladósodunk”, többet használunk, mint amit az képes újra-termelni. 2020-ban a globális „túllövés napja” csaknem 3 héttel tolódott ki a világjárvány által kiváltott leállások miatt, de sajnos még így is túlságosan nagy lábnyomot hagyunk, melyen szükséges és égető változtatni.

Az előadásokat követő rövid kerekasztal-beszélgetésen a résztvevők a hallgatóság köréből beérkező kérdések mentén vitatták meg a vírushelyzet utáni gazdasági helyzet kérdéseit. A külföldi előadók után egy hazai szakértőkből álló kerekasztal-beszélgetés következett, a vírushelyzet hazai hatásairól, dr. Tóth Gergely moderálásában. Résztvevői hazai természet- és környezetvédelmi, fenntarthatósági szakemberek és közéleti személyiségek voltak, név szerint: Éger Ákos, az MTSZ ügyvezető

elnöke, Sipos Katalin, a WWF Magyarország igazgatója, Litkai Gergely, humorista, a Dumasínház produkciós vezetője és Kolár-Klemencz László, énekes, zenész, gazdálkodó.

A jó hangulatú kerekasztal-beszélgetést egy rövid, de vidám ünneplés, pezsgős koccintás követte, és videón megtekintettük dr. Georg Winter köszöntőjét.

A konferenciáról további képeket a www.kovet.hu weboldalon talál.

Fotó: © Gayer Alíz / KÖVET

„Passzold vissza, Tesó!”

COVID idején is jó célra gyűltek a telefonok, a 2020-as kampány eredménye: 49 helyszínen, 1184 kg!

Folytatás 2021. március 22-én, a víz világnapján!

Szerző: Biró Imola / KÖVET Egyesület

Harmadik évét zárta a „Passzold vissza Tesó!” elnevezésű, használt mobiltelefonokat visszagyűjtő kampány, amelyet a Jane Goodall Intézet, a KÖVET Egyesület, az Afrikáért Alapítvány és a Védőegylet közösen hirdetett meg 2020 tavaszán és őszén. A kampány 2020. évi eredményével is elégedettek a szervezők, a vírushelyzet ellenére 49 vállalat és intézmény gyűjtött össze 1184 kg használt mobiltelefont.

A 2020-as vírushelyzet ellenére jó hír, hogy a gyűjtőpontok és a szervezetek egyre aktívabbak, egyre többen kapcsolódnak be a mobiltelefon-visszagűjtésbe. A helyzet adta lehetőségekhez mérten a visszagyűjtést a szervezők **2021 márciusában** is folytatják, így továbbra is bárki csatlakozhat országszerte a kampányhoz.

Az együttműködő szervezetek célja a kampánnyal, hogy minél több használt készüléket vegyenek át adományként, elősegítve ezzel a körforgásos gazdaságot, és segítve ezáltal a kongói gorillák élőhelyének megmentését és a helyi közösségek életét. Ehhez csatlakozott

49 vállalat és intézmény, mozgósítva több ezer dolgozót, munkatársat és tanulót.

A kisméretű elektronikai eszközöket [az EEE/ WEEE-ket] a legnehezebb visszagyűjteni, de pont ezért mindent meg kell tenni és felhívni a társadalom, a lakosság figyelmét a problémára és a megoldására. Az ilyen kampányok segítik elő, hogy tudatosabban éljenek, vásároljanak az emberek. Emellett az ENSZ 17 fenntarthatósági célja közül legalább négynek az elérését is elősegíti a kampány, melyek a következők:

- 9. Ipar, innováció és infrastruktúra;
- 12. Felelős fogyasztás és termelés;
- 15. Szárazföldi ökoszisztémák védelme;
- 17. Partnerség a célok eléréséért [részletes indikátorok a táblázatban olvashatók].

A kampányhoz csatlakozók között számos különböző tevékenységű vállalat és szervezet található, a szervezők örömmel látták, hogy vannak visszatérők, és sok helyszín csatlakozott újonnan. A fogorvosi rendelőtől a gyógynövénybolton, az antikváriumon és a sportszaküzleten át a jogastúdióig, a minisztériumtól a törvényszéken és nemzeti parkon át a városi könyvtárig, óvodákban, iskolákban és még sokféle helyszínen gyűjtöttek 2020-ban a kampány során.

A legeredményesebb gyűjtők számára a KÖVET Egyesület és a Jane Goodall Intézet is felajánlott eszmei értékű díjakat. Minden résztvevő szervezet a részvételről elektronikus oklevelet kap, nevük felkerül a www.kovet.hu honlapra.

A bányászat, orrvadászat, orgazdaság miatt bajbajutott csimpánzárvák a Jane Goodall Intézet kongói csimpánzmenhelyén kapnak egy második esélyt az életre
Fotó: © Fernando Turmo, Jane Goodall Intézet

grafika: Jane Goodall Intézet

Minden díjazott nagy- és kisvállalat a KÖVET Egyesülettől félévnyi tagságot kap ajándékba 2021 első félévére.

Íme, a díjazottak listája:

A kampányban résztvevő legeredményesebb vállalat csimpánz örökbefogadást kap ajándékba az Intézet programjának keretében.

Az örökbefogadást kapta: Deutsche Telekom IT Solution Hungary Budapest

A kampányban résztvevő legjobban teljesítő kisvállalat, szervezet és intézmény szemléltető szakmai előadást kap ajándékba „Mobiltelefonokkal a gorillákért” címmel a Jane Goodall Intézet előadásában, valamint egy-egy 2 órás Zöld iroda képzést kap a KÖVET Egyesület szervezésében.

Az előadásokat és a képzéseket kapták:

- Kisvállalat kategóriában:
Elite Corporation Kft., Győr
- Szervezet kategóriában: **Hajdú-Bihar Megyei Kereskedelmi és Iparkamara**
- Intézmény kategóriában:
Laky Ilona Általános Iskola, Ecsér

Gratulálunk minden gyűjtő szervezetnek és vállalatnak, folytatás 2021. március 22-én!

„Minden egyes cselekedet számít. Minden nap, minden ember tehet a változásért!”

Dr. Jane Goodall

„Őszintén szólva mi is meglepődtünk a program sikerén. Iskolák, óvodák, üzletek, intézmények, kis- és nagyvállalatok, összesen 49 szervezet csatlakozott a mobilgyűjtő kampányhoz, jutatta el az információt munkatársaiknak, partnereiknek, tagjaiknak. Összesen 1148 kg mobiltelefont gyűjtöttek a szervezetek. A kampány megmozgatta az embereket és kicsalogatta a fiókokból az ott lapuló használaton kívüli telefonokat, tableteket. A plakátok, az előadások, a számtalan sajtómegjelenés felhívta a figyelmet azokra a konfliktusos ásványokra, melyek mindennapjaink szerves részét képezik, észre sem vesszük őket, pedig bányászatuk ökológiai és társadalmi problémákhoz vezet Afrikában. A kampány nem titkolt célja a figyelemfelhívás ezekre a problémákra, a körforgásos gazdaságra és életvitelünk környezeti hatásaira.” - mondta Herner Katalin, a KÖVET Egyesület ügyvezető igazgatója.

Az ENSZ 17 fenntarthatósági célja közül legalább négynek az elérését is elősegíti a kampány. A négy cél: 9. Ipar, innováció és infrastruktúra, 12. Felelős fogyasztás és termelés, 15. Szárazföldi ökoszisztémák védelme és 17. Partnerség a célok eléréséért. Idevonatkozó alcélok:	
9	Ipar, innováció és infrastruktúra
9.4	2030-ra az erőforrások hatékonyabb felhasználása, valamint a tiszta és környezetbarát technológiák és ipari eljárások alkalmazása révén fenntartható szintre fejlesztjük az infrastruktúrát és korszerűsítjük az ipart minden országban, az egyes országok egyedi adottságainak figyelembe vételével.
12	Felelős fogyasztás és termelés
12.1	Végrehajtjuk a fenntartható fogyasztásra és termelésre vonatkozó tízéves keretértéket úgy, hogy abban minden állam részt vesz, a fejlett államok vállalnak kezdeményező és vezető szerepet, és figyelembe vesszük a fejlődő államok képességeit és fejlettségét.
12.2	2030-ig megvalósítjuk a természeti erőforrásokkal való fenntartható és hatékony gazdálkodást.
12.4	2020-ra elérjük, hogy a vegyszerek és hulladékok egész életciklusuk során való használata és kezelése környezetvédelmi szempontból megfelelően és az elfogadott nemzetközi keretmegállapodásokkal összhangban történjen, és jelentősen csökkentjük azok levegőbe, vízbe és talajba történő kibocsátását, hogy minimalizáljuk az emberi egészségre, illetve a környezetre gyakorolt kedvezőtlen hatásukat. Bár a céldátum elmúlt, ezért a célért továbbra is dolgoznunk kell.
12.5	2030-ig jelentősen csökkentjük a hulladéktermelést megelőzés, csökkentés, újrahasznosítás és újrahasználat révén.
15	Szárazföldi ökoszisztémák védelme
15.5	Sürgős és jelentős mértékben beavatkozunk a természetes élőhelyek leromlásának csökkentése érdekében, megállítjuk a biológiai sokféleség csökkenését, és 2020-ra megvédjük a veszélyeztetett fajokat, megakadályozzuk kipusztulásukat. Bár a céldátum elmúlt, ezért a célért továbbra is dolgoznunk kell.
17	Partnerség a célok eléréséért
17.10	Elősegítjük egy, a Kereskedelmi Világszervezet alatt működő, mindenkiére kiterjedő, szabályszerű, nyílt, minden megkülönböztetéstől mentes, méltányos, többoldalú kereskedelmi rendszer működését, többek között a dohai tárgyalási forduló befejezésével.
17.17	Ösztönözzük és elősegítjük a közsféra, köz- és magánsféra, illetve civil társadalom szereplői között a hatékony partnerséget, az ilyen együttműködések tapasztalataira építve, stratégiáikból merítve.

A használt készülékek kincset rejtene, többek között 17-féle fémeket lehet visszanyerni belőlük, például aranyat, ezüstöt, palládiumot és rezet. A mobiltelefonok előállításához szükséges nyersanyagok, például a koltán bányászata Afrikában veszélyeztetett fajokat (pl. gorillák, bonobók és csimpánzok) élőhelyét, fennmaradását és a helyi közösségek érdekeit fenyegetik. Ezt a folyamatot szeretnénk megfékezni, ha ugyanis a használt mobiltelefonokban található fémek újrahasznosítása nagyobb mennyiségben valószínű, akkor az előállításukhoz szükséges ércek bányászata várhatóan csökkenni fog. A visszagyűjtött telefonok újrahasznosításáról az **Inter-Metal Recycling Kft.** gondoskodik. A szállításban a **Ghibli Kft.** volt a kampány partnere. 2020-ban a **Baptista Szeretetszolgálat „No PlanetB”** programja támogatta a kampányt, az Európai Unió társfinanszírozásában. Így két ugandai projektet is el tudott indítani a Jane Goodall Intézet, amelyek segítik a helyi közösségek életét és elősegítik a gorillák fennmaradását.

- Biztonságos kikötők építése a Bunyonyi tavon, Nyugat-Ugandában.
- Manafwai asszonyok által újrahasznosított papírgyöngyökből készített ékszerek megrendelése, amivel munkalehetőséget teremtettek Kelet-Ugandában.

A projektekről részletesen itt tájékozódhat: www.janegoodall.hu

Csatlakozzon Ön is, és gyűjtsünk vissza minél több használaton kívüli mobiltelefont!

www.kovet.hu

Karbonlábnyom-számítás és szemléletformálás Magyarország egyik legzöldebb egyetemén, a Szegedi Tudományegyetemen

Szerző: Herner Katalin / KÖVET Egyesület

A nemzetközi Green Metric¹ felmérésben a Szegedi Tudományegyetemet (SZTE) 2014 óta a világ 100 legzöldebb egyetemének egyikeként tartják számon. Például 2019-ben, a rangsorban szereplő 780 egyetem között a 74. helyen álltak, ami azt jelentette, hogy a magyar egyetemek között az elsők voltak ebben az évben. A Szegedi Tudományegyetem stratégiai szinten foglalkozik a környezeti fenntarthatósággal, amely a hallgatók és dolgozók szemléletformálásán túl az épület üzemeltetésében, a műszaki megoldásokban is megnyilvánul.

Egyesületünk az SZTE József Attila Tanulmányi és Információs Központtal (TIK) egy EFOP támogatott programban vett részt, amely 2020 novemberében egy online konferenciával zárult.

A program célja volt az SZTE TIK épületére vonatkozó karbonlábnyom kiszámítása a 2019-es évre, és az egyetem hallgatóinak, dolgozóinak és látogatóinak környezeti szemléletformálása. A program első lépéseként kérdőívet készítettünk, amelyet az egyetem hallgatói és dolgozói töltöttek ki szép számmal, több mint 1700-an. A kérdőív 4 témakörben 33 kérdést tartalmazott a közlekedési, az étkezési és hulladékkezelési szokásokról, valamint a válaszadók környezettudatosságáról. A válaszok egy része adatokat szolgáltatott a TIK épület karbonlábnyomának számításához is. Az épület üzemeltetéséhez kapcsolódó bemenő és kimenő anyag- és energiaáramokat számszerűsítettük, és a francia ABC (Association Bilan Carbone) szervezet által kifejlesztett Bilan Carbon módszer segítségével számoltuk ki az intézmény üvegházhatásúgáz-kibocsátását a 2019-es évre.

Az eredményeket szemléletformáló, magyarázó videók formájában mutattuk be a novemberi zárórendezvényen. Mind a videók, mind a zárórendezvény elérhető az SZTE TIK és a KÖVET Egyesület YouTube csatornáján. A karbonlábnyom-számítás és a projekt mérföldkövet jelent a Szegedi Tudományegyetem TIK intézményének környezeti

fenntarthatósági fejlődésében és a digitális oktatásra, szemléletformálásra való átalálásra is jó példát mutat.

Gyarmati László, a Szegedi Tudományegyetem József Attila Tanulmányi és Információs Központ igazgatója válaszolt a kérdéseinkre

Mi volt a projekt célkitűzése és hogyan illeszkedik ez az SZTE stratégiájába?

A Szegedi Tudományegyetem intézményfejlesztési tervében kiemelt helyen szerepel a Zöld Egyetem program fejlesztése, a környezettudatos viselkedésminták erősítése és a megújuló, tiszta energiaforrások használata. Ennek megfelelően a műszaki fejlesztéseket és saját rendezvényeinket is ebben a szemléletben igyekszünk megvalósítani évről-évre.

A projekt célja a József Attila Tanulmányi és Információs Központ épületének, és az oda érkezők karbonlábnyomának pontos meghatározása volt a 2019-es látogatási és épületüzemeltetési adatok alapján. Arra voltunk kíváncsiak, hogy egy napi 3000-4000 fő látogatottságú, oktatási, tanulási, kutatási, szolgáltatási és találkozási térként működő egyetemi épület környezeti terhelése pontosan mekkora CO₂-kibocsátással számszerűsíthető. Hiszünk benne, hogy a pontos célok kijelölését a környezeti terhelés

csökkentése terén csak a jelenlegi helyzet alapos feltérképezésével és megismerésével lehet meghatározni, így a projekt kiváló kiindulópontja lesz a további fenntarthatósági törekvések meghatározásának.

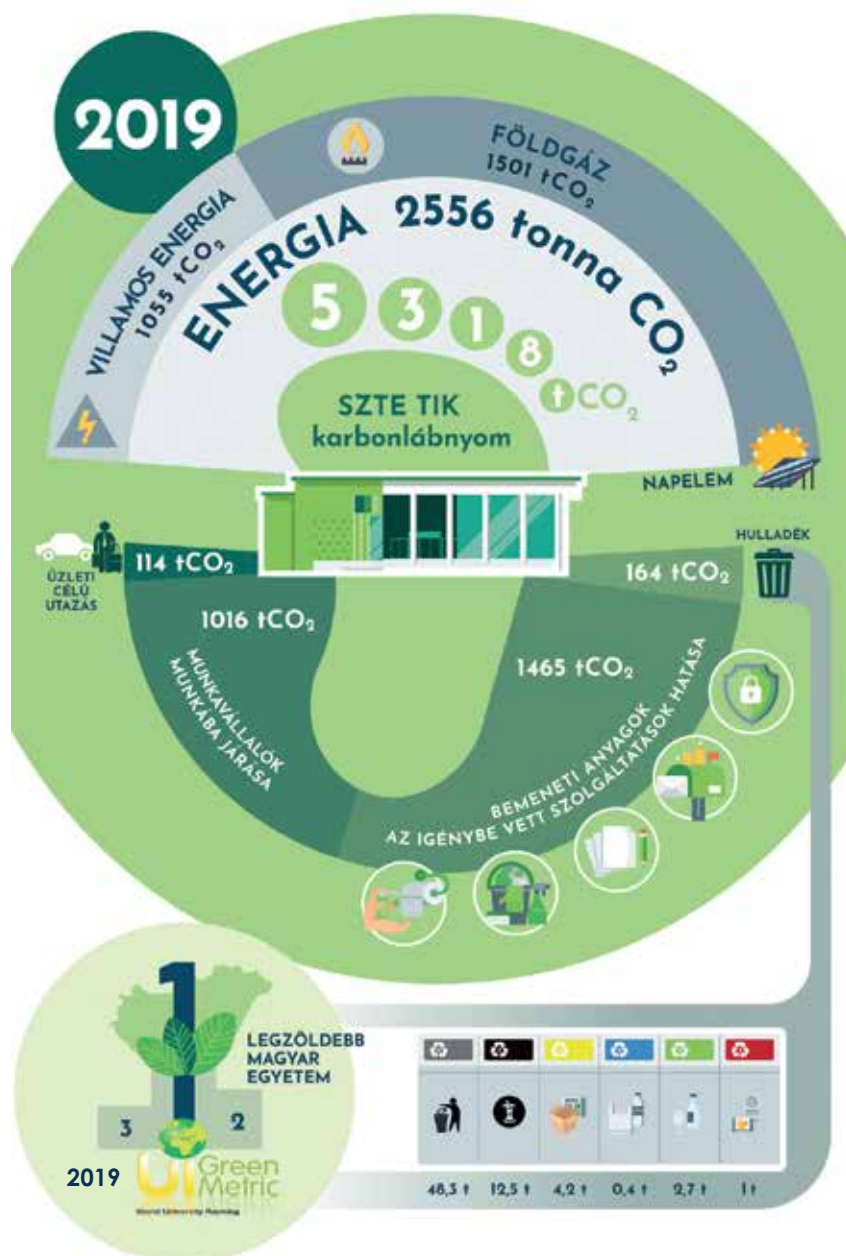
Emellett a projekt másik célja volt a felmérés eredményének széles körű bemutatása, eljuttatása a látogatói célcsoportokhoz tájékoztató és oktatóvideók formájában. Az együttműködés további célja a tájékoztatás mellett javaslatok, ajánlások és jó gyakorlatok átadása a központ látogatóinak, az Egyetem hallgatóinak és dolgozóinak.

Hogy zajlott a projekt, különösen a kérdőívek kiküldése és a mintavétel?

A projekt teljes aktív időszaka több mint egy évig tartott, és heti szintű egyeztetések követték végig a közös munkát a KÖVET-tel. A központ látogatóinak és az egyetem dolgozóinak kérdőíves felmérése kis részben személyesen a helyszínen, nagyrészt pedig online, az egyetem kommunikációs csatornáin keresztül történt. A személyes kérdőívesítés kiváló lehetőséget jelentett a kérdésfeltevések finomhangolására, és az érthetőség ellenőrzésére. Az adatfelvétel végére több mint 1700 kitöltött kérdőív állt rendelkezésre a feldolgozáshoz. A feltett kérdések 4 fő területet öleltek fel, úgymint a

Hivatkozások

1. UI Green Metric – World University Rankings: <http://greenmetric.ui.ac.id/>

közlekedés, az étkezés, a hulladékkezelés és a környezettudatosság. A beérkező válaszok adattisztítást követően bekerültek a Bilan Carbone karbonlábnym-számoló rendszerbe, így kaptuk meg az egy főre jutó környezetterhelés-értékeket.

Az adatfelvétel kitért az épület üzemeltetéséhez kötődő környezetterhelés pontos meghatározására is. Ehhez az egy év alatt felhasznált energiahordozók mennyiségét, az épülethez kötődő hulladékkezelés nagyságát, a megvásárolt eszközök és szolgáltatások összesített adatait használtuk fel. A kalkuláció végén rendelkezésünkre állt az épület üzemeltetéséhez és a dolgozói, látogatói közlekedéshez kötődő [közvetlen és közvetett] CO₂-egyenérték.

Volt olyan az eredmények vagy válaszok között, ami meglepő vagy érdekes volt?

Érdekes volt, hogy egy szolgáltató szektorba tartozó tevékenységet folytató intézmény környezet-terhelésének is majdnem a felét a közvetlen energiahasználatához [villamos energia, gáz] tartozó kibocsátás adta [esetünkben 48%-ot]. Ehhez képest még a napi 3000-4000 látogató, és éves szinten több mint 300 esemény okán keletkező hulladéktermelés környezeti hatása is elenyésző volt [a CO₂-egyenérték 3%-a]. Az eredmény ráirányítja a figyelmet arra, hogy mennyire fontos az energiahordozók tudatos használata és a folyamatos optimalizáció, hiszen itt lehet elérni a leghatékonyabb beavatkozásokat. Az adatok kontextusba helyezése is igen beszédes: az épület éves CO₂-kibocsátását 543 ha kocsányos tölgyes tudná semlegesíteni.

Hogy befolyásolta a pandémiás helyzet a projekt kivitelezését?

A személyes és online adatfelvétel 2020 februárjában történt, így pont be tudtuk fejezni a veszélyhelyzet kihirdetése előtt. Úgy gondolom, hogy ebből a szempontból szerencsések voltunk, mivel márciusban alapvetően változott meg a napi rutinunk, így sokkal nehezebb lett volna a bezárt épület látogatóit, dolgozóit elérni, és kérdőív kitöltésére kérni. A pandémiás helyzet miatt a projekt operatív egyeztetése is átkerült az online térbe. Mivel az adatok feldolgozása a 2019-es évre vonatkozik, így a végeredményt nem befolyásolta a rendkívüli helyzet bevezetése. Eredeti terveink szerint a projekt lezárásához egy helyszíni zárórendezvény tartozott volna, ahol minden érdeklődő személyesen is megismerhette volna a felmérés eredményeit, és az elkészült oktatanyagokat. Ezt a zárórendezvényt is online szerveztük meg, így bármikor visszanezézhető, és ennek anyaga is a tudásmegosztás része lehet.

Az összegzés és értékelés után mi a terv, hogyan fogják felhasználni a projekt eredményeit?

A projekt eredményeinek felhasználása két területen halad tovább: az elkészült tájékoztató és ismeretterjesztő tartalmakkal az a célunk, hogy az egyetemi polgárok [oktatók, adminisztratív dolgozók, hallgatók egyaránt] minél szélesebb köre alkalmazza a környezettudatos szemlélet szempontjait, és beépítse azokat a mindennapi rutink közé. Legyen ez akár a távolsági és napi ingázáshoz választott közlekedési mód környezetkímélő alternatívájának alkalmazása, az energiapazarló berögződések felismerése és módosítása, a hulladéktermelést csökkentő napi rutink bevezetése és összességében a tudatosabb figyelem az egyének és közösségek környezetterhelésének csökkentése céljából. Ehhez széleskörűen elérhetővé tesszük a kutatás elkészült jelentéseit, az oktatóvideókat és az ismeretterjesztő tartalmakat az Egyetem polgárai számára az SZTE közösségi felületein. Célunk továbbá a járványhelyzet elmúltával a környezetterhelés csökkentésének, és az elkészült oktatóanyagoknak az idősoros utókövetése, kiértékelése.

Köszönöm az interjút!

Az interjúban bemutatott projekt a Szegedi Tudományegyetemen valósult meg az Európai Unió támogatásával. Projektazonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

ETV – Új rendszer a környezeti technológiák teljesítményének hitelesítésére

A LIFEproETV az ETV hitelesítési rendszer bevezetésére és népszerűsítésére indított program. Egyesületünk konzorciumi partnerként vesz részt 2020. szeptember 1-től a LIFEproETV nemzetközi projektben. Az EU LIFE programja által támogatott projekt célja az EU ETV (Environmental Technology Verification – Környezeti Technológia Hitelesítés), mint EU irányelv meghonosítása és népszerűsítése Magyarországon. A projektben lengyel, francia, spanyol, szlovén és olasz partnerekkel együtt keressük a környezetileg élenjáró technológiákat szolgáltató és azokat felhasználó vállalkozásokat.

KIHÍVÁS

A hagyományos technológiák nem elég hatékonyak Európa 2050-es klímasemlegességi céljának eléréséhez. Zöld innovációra van szükség gyártási és fogyasztási szokásaink megváltoztatásához annak érdekében, hogy csökkenjen a környezeti terhelés és hatékonyabb legyen az erőforrás-felhasználás.

ELVÁRÁS

A probléma kiküszöbölésére olyan eszközökre van szükség, melyek megfelelő és megbízható bizonyítékot szolgáltatnak a zöld innovációk teljesítményéről, és használatuk előnyeit nyilvánvalóvá teszik a felhasználók és más érintettek számára. Ezen eszközök sikeressége nagyrészt az elfogadottságon és elismertségen múlik az EU-ban és a hazai piacokon.

A Környezeti Technológia Hitelesítése, röviden ETV (Environmental Technology Verification), egy ilyen eszköz.

A hitelesítési rendszert az Európai Bizottság vezette be egy európai program keretében.

VÁLASZ

A LIFEproETV program célja, hogy az ETV legyen Európa vezető hitelesítési rendszere az innovatív környezeti technológiákra vonatkozóan. Az erős piaci elfogadottságot és elismertséget az alábbi lépésekkel kívánják elérni:

- érintettek bevonása,
- megalapozott és széleskörűen elérhető ETV tudásbázis létrehozása,
- képességek és kapacitás bővítése,
- innovatív technológiák iránti nyitottság elérése,
- tudatosság növelése és népszerűsítés.

1. AZ ETV LEHETŐSÉGEI A PIACKÉPESSÉG ELŐMOZDÍTÁSÁHOZ

Korlátok és a stratégiai előnyt biztosító pontok vizsgálata az ETV piaci elfogadottságához:

- ETV ismertsége,
- az ETV és más hitelesítési rendszerek hasonlóságai és eltérései,
- kapacitás és képességek,
- piachoz és szabályozáshoz kapcsolódó tényezők,
- ETV kommunikációs hiányosságok,
- európai uniós ETV programok összevetése sikeres nemzeti és világszintű ETV programokkal.

2. ETV ÉRINTETTI KAPCSOLATRENDSZERE

Az ETV-ben rejlő lehetőségek feltárása, valamint a piaci elismertség és elfogadottság megtervezése:

- ETV érintettek közösségének létrehozása,
- interakció az ETV közösséggel projektsemináriumokon és a közösségi médián keresztül.

3. INNOVATÍV TECHNOLÓGIÁK IRÁNTI NYITOTTSÁG AZ ETV BEMUTAKOZÁSÁHOZ

A következők kifejlesztése és népszerűsítése:

- szakpolitikai jelentések a döntéshozók részére arról, hogy miként integrálható az ETV egy szélesebb keretrendszerbe, amelynek célja az innováció és a kkv-k támogatása; szorosabb kapcsolat létesítése az EU és tagállamainak környezeti szabályozásával és politikáival.
- útmutatók az ETV közbeszerzésekben való használatáról annak érdekében, hogy a zöld közbeszerzés egy piaci katalizátora legyen az ETV-nek.

4. ETV TUDÁSKÖZPONTOK HÁLÓZATÁNAK FELÁLLÍTÁSA

Az ETV-ről szóló információ elérhetősége a kkv-k számára leginkább hasznos formában:

- EU-s és nemzeti vállalkozásfejlesztési szervezetek bevonása az ETV Tudásközpontok hálózatának létrehozásába,
- a hálózat tagjainak felvértezése az ETV-vel kapcsolatos releváns információkkal és szakmai anyagokkal.

5. ETV TUDÁSPLATFORM LÉTREHOZÁSA ÉS ELINDÍTÁSA

Biztosítjuk a digitális környezetet az ETV különböző érintettjeire vonatkozó információs szükségleteknek megfelelően, hogy hatékonyan használhassák az eszközt az alábbiak által:

- ETV információs anyagok gyűjteménye,
- ETV útmutató a technológiaszolgáltatóknak,
- online eszköz, mely lehetővé teszi a gyors ellenőrzést, hogy az ETV-jelölt technológia megfelel-e a követelményeknek.

6. KÉSZSÉGEK ÉS KAPACITÁS NÖVELÉSE

Az ETV elérhetőségének szélesítése Európában:

- kapcsolatfelvétel hitelesítő és akkreditáló testületté válás iránt érdeklődő szervezetekkel,
- online mentorálás akkreditálásra való felkészítésről és megfelelő akkreditációs terv elkészítéséről.

7. TUDATOSSÁG NÖVELÉSE ÉS AZ ETV NÉPSZERŰSÍTÉSE

Tudatosságnövelés és népszerűsítés lépései:

- tervkészítése az ETV széles piaci elfogadottságának és elismertségének eléréséhez,
- ETV modell promóciós kampány tervezése,
- 6 promóciós kampány elindítása: Lengyelország, Olaszország, Spanyolország, Franciaország, Szlovénia és Magyarország területén,
- ETV promóciós útmutató kidolgozása a kampányok tapasztalatai alapján az ETV további népszerűsítése érdekében.

További információ: www.lifeproetv.eu

A projektet az Európai Unió LIFE Programja támogatja. A projekt száma LIFE19 GIE/PL/000784. Társfinanszírozó a lengyel Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Alap, valamint Magyarországon az Agrárminisztérium.

Az Európai Parlament kiáll a javításhoz való jog mellett

Szerző: Hlács Ferenc / hws.hu

Az Európai Parlament friss határozata komoly lökést adhat az otthon is könnyen megjavítható műszaki termékek terjedésének az EU-ban.

Fontos győzelmet könyvelhet el Európában a termékek otthoni javításához való jogért küzdő „Right to Repair” mozgalom: az Európai Parlament megszavazta az indítványt, amely széles körben arra buzdítaná a gyártókat, hogy egyszerűbben javítható eszközöket dobjanak piacra – egyebek mellett a termékek várható élettartamára és javíthatóságára vonatkozó információk feltüntetésével azok csomagolásán. Az indítványt a parlament 395 igen és 94 nem szavazat, illetve 207 tartózkodás mellett fogadta el. A konkrét javaslatok kidolgozása ugyanakkor az Európai Bizottság feladata lesz.

A kezdeményezés az egyes termékekhez egy javíthatósági indikátort rendelne, valahogy úgy, ahogy a műszaki eszközök széles skálájához szétszerelési és javítási útmutatókat biztosító iFixit is teszi. A csomagoláson feltüntetett tájékoztatás alapján a felhasználók

már a vásárlás előtt képet kaphatnának arról, hogy meghibásodás esetén az adott terméket mekkora kihívás házi körülmények között, vagy a gyártótól független szervizekben megjavítani.

Franciaország már idén januárban bevezeti a javíthatósági pontszámot

Franciaország már 2021 januárjától bevezeti a javíthatósági pontszámot: első körben egész pontosan a notebookok, okostelefonok, tévék, mosógépek és fűnyírók dobozain tüntetik fel a pontszámokat, amelyek maximális értéke 10 pont – ez jelenti a legjobb javíthatóságot. A rendszert több kritérium alapján állítják össze, egyebek mellett figyelembe véve, hogy mennyire egyszerű szétszerelni az adott terméket, és milyen

áron és csatornákon érhetőek el pótalkatrészek, illetve javítási útmutatók.

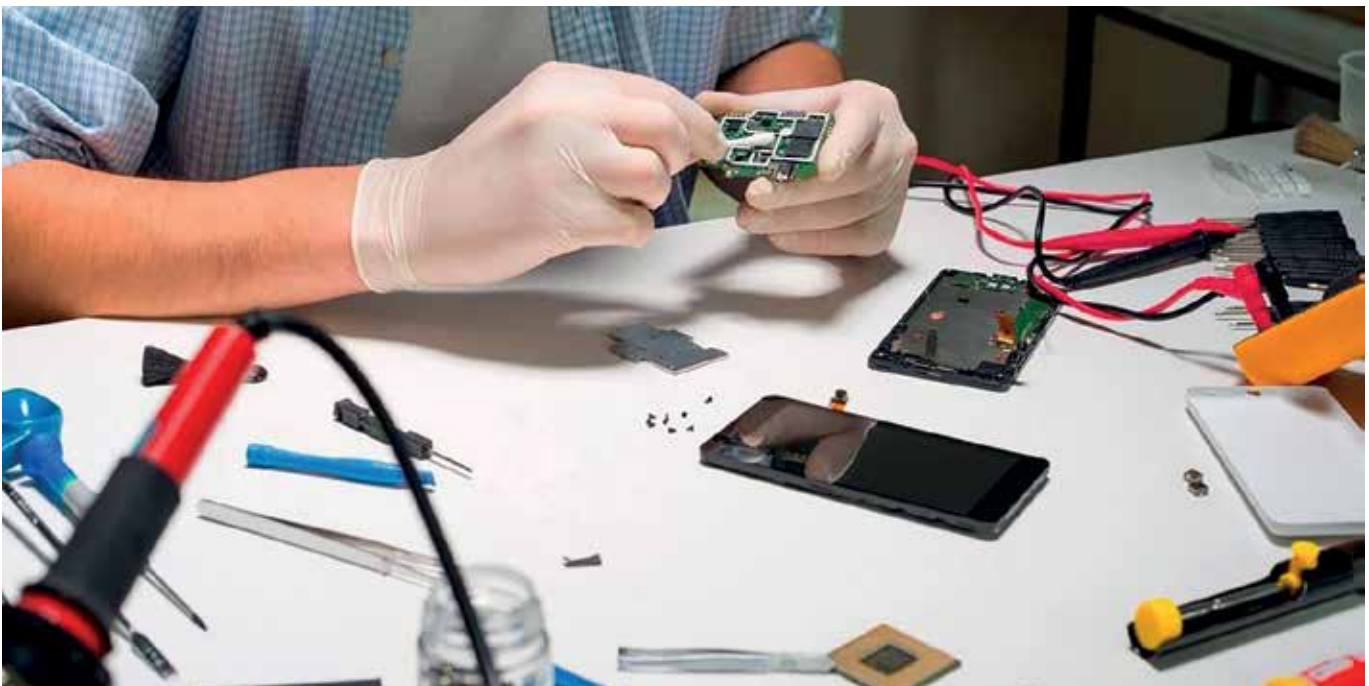
Egy hasonló, EU-s szintű megoldásnak számos előnye lehet: egyrészt a könnyen javítható termékeket kereső vásárlóknak segít majd a választásban, másrészt pedig versenyre készítheti a gyártókat, hogy a lehető legjobb pontszám elérése érdekében házilag is egyszerűen megszerelhető eszközöket dobjanak piacra. Végül, de nem utolsósorban a könnyen helyrehozható termékek élettartama is számottevően hosszabb lehet, mint a meghibásodás után nehezen vagy egyáltalán nem javítható készülékeké, így a felhasználók jelentős összegeket spórolhatnak, és a környezetre káros elektronikai hulladék mennyisége is csökkenthető.

A cikk forrása:

<https://www.hws.hu/hirek/62595/europai-parlament-right-to-repair-javitas-szerelés.html>

Egy az iFixit által idézett kutatás szerint az EU-s állampolgárok 77 százaléka javítaná meg szívesebben eszközeit új készülék vásárlása helyett, 79 százalékuk pedig úgy gondolja, a gyártókat jogi úton is kötelezni kellene rá, hogy megkönnyítsék digitális termékeik javítását, illetve az önálló alkatrész cseréjét

Fotó: www.ifixit.com

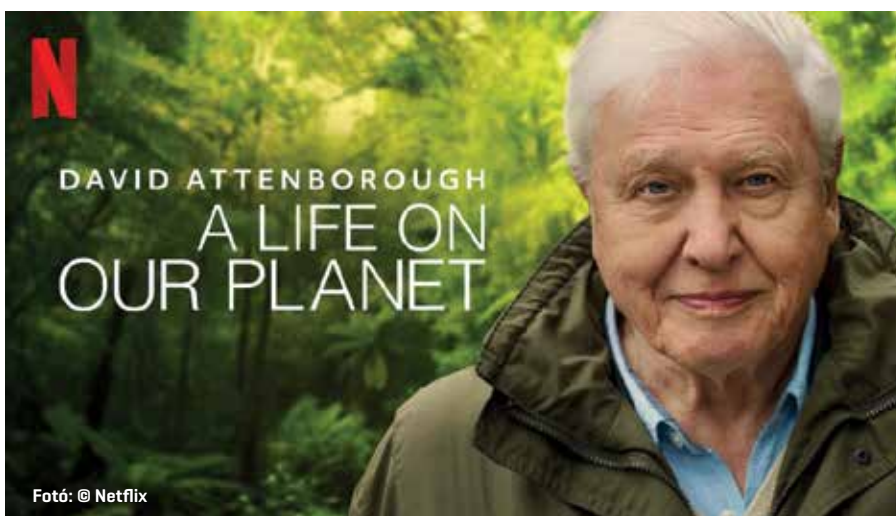
David Attenborough: A Life on Our Planet

Szerző: Györki-Vincze Katinka / KÖVET Egyesület

Sir David Attenborough a modernkori televíziózás ikonikus alakja, brit természettudós. 93 évesen, az *Egy élet a bolygónkon* című, 83 perces dokumentumfilmjében [2020] Csernobilból indulva és oda visszaérkezve mutatja be a földi élet történetét, sokféleségének változását. Ebbe a történetbe helyezi saját, rendkívüli életútját és hangsúlyozza, tanúvallomást tesz; tanúskodik a természet mellett, az emberiség ellen, mindazért, amit a bolygónkon előbbi ellenében, közösen elkövettünk.

A különböző évtizedekben mért, populációra vonatkozó adatok élesen mutatják, hogy vettük át az uralmat a természet felett, pusztán egy porszemnyi időszak alatt a földtörténet órájával mérve. Ez az eluralkodás gyökeresen megváltoztatta az élővilág egyensúlyát. Sir David Attenborough élete folyamán a Föld népessége megháromszorozódott, a légkör szén-dioxid-tartalma pedig másfélszeresére nőtt. Térhódításunkkal kiszorítjuk a ma élő fajok tömegeit, mely fajok eltűnése, a biodiverzitás csökkenése drasztikus módon hat vissza az egész élővilág, így az ember létezésére is. Az élővilág rendjének kiszámíthatósága tette lehetővé az emberi faj kiteljesedését, mi pedig intelligenciánkat már a természet nyújtotta lehetőségek túlzott kihasználására fordítjuk, visszaélünk vele. A csernobili robbanást rossz tervezés és emberi hiba okozta. Mindez olyan szintű természeti katasztrófát indított el, melynek hatása egész Európában érezhető volt. Csernobil egy egyedi eset volt 1986-ban. Ezzel szemben napjainkban az ember a Föld számos pontján egyszerre csökkenti a természeti sokféleséget pusztító létezésével, mely hasonló katasztrófával fenyeget. Jelenlegi világunk is rossz tervezéssel és emberi hibák sorával száguld végzete felé, és ahogy Csernobil sem lakható többé, ha nem változtatunk, hamarosan Földünk is erre a sorsra jut.

Évek százmillióira volt szükség ahhoz, hogy mai, változatos és összetett világunk kialakuljon, most pedig tömeges kihalással nézünk szembe, és az eltűnő fajok helyét csupán néhány megmaradó veszi át, eltörölve az evolúció egész folyamatát. A földi élet 4 milliárd éve alatt 5 alkalommal volt ilyen tömeges kihalás. Jelenünk a természet 65 millió évnyi munkájának eredménye. A tudomány holocén kornak nevezi. Az utóbbi 10 000 évben 1 °C-os pályán belül mozgott a Föld hőmérsékletének változása, és az évszakok egy megbízható,

Fotó: © Netflix

állandó ritmust adtak a természet gyarapításának. Napjainkban nincs, ami megállítsa az emberi fogyasztást; vulkáni tevékenység 2 millió év alatt bocsátott ki annyi szén-dioxidot, mint az emberiség 200 év alatt.

Sir David Attenborough nemcsak az emberiség által okozott katasztrófális természeti állapottal szembesít bennünket, hanem egyúttal megoldást is kínál: a biodiverzitás visszaállítása, világunk „visszavádirása” az elsődleges teendőnk, és az erdőirtások befejezése.

Borneói orángután, élőhelyének romjaiba kapaszkodva
Fotó: © Netflix

További eszközök

- A japán modell, amely az egészségügyi rendszer fejlesztése, iskolázottság növekedése, születésszabályozás; ezen intézkedések által elérhető az életszínvonal növelése anélkül, hogy az általunk okozott hatást növelnénk;
- A marokkói modell, amely a megújuló energiaforrások használata – szél-, víz- és napenergia;
- A holland modell, amely az étrendünk döntően növényi eredetű táplálékra módosítása, a növénytermesztés forradalmasítása.

Tény – ahogy a záró csernobili képeken is látszik – hogy a természet meg fog újulni és túlél, bármit is követünk el ellene. Kérdés, hogy része akarunk-e lenni ennek a megújulásnak? Ezt csak úgy érhetjük el, ha létünket fenntartható alapokra helyezzük. Ez már nemcsak intelligencia kérdése, hanem bölcsességé is.

Új KÖVET-tag

Eurocircuits Nyomtatott Áramkör Gyártó Kft.

3324 FELSŐTÁRKÁNY, BÉVA-VÖLGY HRSZ. 2401/9.

[36]531 560

EUPCB@EUROCIRCUITS.HU

[HTTP://WWW.EUROCIRCUITS.HU/](http://www.eurocircuits.hu/)

A belga tulajdonú Eurocircuits Kft. Felsőtárkányban 200 főt foglalkoztat. A cég nyomtatott áramköröket gyárt, főleg prototípusokat és kis sorozatokat. Rövid határidővel tudnak teljesíteni online megrendeléseket, 3 éve pedig ezek beültetését is végzik, valamint a prototípusok beültetéséhez saját fejlesztésű eszközöket gyártanak a vevők részére.

A cég fő törekvése az új technológiák mielőbbi bevezetése, a vevők számára kiváló minőségű termék gyártása rövid határidőre. Céljaik

elérésére a szakmailag jól felkészült dolgozók mellett nagy értékű beruházásokat hajtanak végre.

Az Eurocircuits stratégiai céljai között fontos szerepet kap a társadalmi felelősségvállalás, a környezetvédelem, a dolgozók és a cég környezetében élők szociális helyzetének javítása, kapcsolatok megerősítése. Ennek felépítéséhez hosszú távú szakmai segítség és együttműködés érdekében léptek be a KÖVET Egyesület tagjai közé.

Új KÖVET-munkatársak

Bene Barbara

A Kaposvári Egyetemen végeztem kereskedelem- és marketingszakos közgazdászként. A KÖVET Egyesületnél jelenleg asszisztensi feladatokat látok el. Azért jelentkeztem a KÖVET-hez, mert a szakmai ismereteken túl, szeretnék fenntarthatósággal kapcsolatos tudást is szerezni. Célom, hogy minél többekhez eljusson az a szemléletmód, ami a KÖVET-et jellemzi.

Szabó János

Nagyvállalatoknál és nemzetközi projekteken dolgoztam az elmúlt 20 évben pénzügyi és szoftverfejlesztési területeken. Tíz évet éltem külföldön. Az indulástól évekig aktív tagja voltam a hazai pénzügyi vezetők klubjának. Érdekel a

környezetvédelem, a megosztásra épülő gazdaság és az ökolódiát, szeretném felhívni a fenntarthatóság fontosságára minél több vállalat figyelmét.

Györki-Vincze Katinka

Az Egyesület projektasszisztense és a LIFEproETV projekt koordinátora vagyok, végzettségemet tekintve angol szakos tanár és közoktatási vezető. 2019 májusától erősítem a csapatot. Elsősorban a nemzetközi pályázatokban, projekteken

és a külföldi partnerekkel való kapcsolattartásban veszek részt, de rendezvények szervezésében, más projektek lebonyolításában is aktív szerepet vállallok. Minden nap tanulok, és igyekszem tudásom és képességeim legjavát nyújtani.

Vaskuti Éva

A Budapesti Műszaki Egyetemen végeztem környezetmenedzserként, majd az ELTE Természettudományi karán környezetkutatóként. Ezután az ELTE Biológia Doktori Iskolában kezdtem meg doktori tanulmányaimat evolúciobiológia, viselkedésökológia területén, ahol jelenleg a disszertációt írom. Mindig fontos volt számomra a környezetvédelem ügye, ezért jelentkeztem a KÖVET Egyesülethez, ahol most nagy örömmel vezetem a „LIFE-CLIMCOOP Város és vállalat összefogása a klímaadaptációért” című projektet. Szeretem, hogy a KÖVET-nél további, nagyon változatos feladatokkal bíznak meg, melyek mind a környezetvédelem ügyét szolgálják.

ARANY TÁMOGATÓK

EZÜST TÁMOGATÓK

BRONZ TÁMOGATÓ

ÖKOINDUSTRIA2021

Április 28-30.

VIRTUÁLIS ZÖLDIPARI EXPO ÉS KONFERENCIA

WWW.OKOINDUSTRIA.HU

FÓKUSZBAN:

digitalizáció a vízkezelésben • körforgásos gazdaság • környezetbarát védjegyek • öko-innovációk Magyarországon • zöld mobilitás és Lean&Green • zöld munkaerőpiac • egyszer használatos műanyagok sorsa

VENDÉGORSZÁG: HOLLAND KIRÁLYSÁG

NL Kingdom of the Netherlands

SZAKMAI PARTNEREK

STRATÉGIAI PARTNER

PARTNER

SZERVEZŐK

MÉDIA PARTNEREK

BUDAPESTER ZEITUNG

|mandiner|

